



COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 8.12.2003
COM(2003) 758 definitief

2003/0292 (COD)

**VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE
RAAD**

**Groei- en werkgelegenheidsinitiatief
Maatregelen voor financiële bijstand aan innoverende en werkgelegenheidscheppende
kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's)**

Situatie op 29 mei 2002

Voorstel voor een

BESLUIT VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

**tot wijziging van Beschikking 2000/819/EG betreffende een meerjarenprogramma voor
ondernemingen en ondernemerschap, met name voor het midden- en kleinbedrijf
(MKB) (2001-2005)**

(door de Commissie ingediend)

**VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE
RAAD**

**Groei- en werkgelegenheidsinitiatief
Maatregelen voor financiële bijstand aan innoverende en werkgelegenheidscheppende
kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's)**

Situatie op 29 mei 2002

INHOUDSOPGAVE

1.	Samenvatting.....	5
1.1.	Beschrijving	5
1.2.	Totale besteding	5
1.3.	Rechtstreeks effect op de werkgelegenheid	6
1.4.	Werkgelegenheidsvooruitzichten voor de lange termijn.....	7
1.5.	Voornaamste conclusies.....	7
2.	Inleiding: voornaamste resultaten en aanbevelingen	8
2.1.	Inleiding	8
2.2.	Voornaamste resultaten en aanbevelingen	11
2.2.1.	ETF-startersregeling.....	11
2.2.2.	MKB-garantiefaciliteit	11
2.2.3.	JEV-programma	12
3.	Evaluatiemethode	12
3.1.	Doel en reikwijdte van de evaluatie	12
3.2.	Voornaamste evaluatiepunten	12
3.3.	Gegevensverzameling en -analyse	13
4.	ETF-startersregeling.....	13
4.1.	Voornaamste conclusies en aanbevelingen.....	13
4.2.	Overzicht van de regeling	13
4.3.	Context van de operatie.....	14
4.4.	Ontwikkeling van de regeling	15
4.5.	Marktontwikkelingen	16
4.6.	Vragenlijsten	16
4.7.	Gegevensverzameling en -analyse	17
4.8.	Enquêteresultaten	17
4.9.	Conclusies en aanbevelingen	18
5.	Joint European Venture-programma (JEV)	19
5.1.	Voornaamste conclusies en aanbevelingen.....	19
5.2.	Overzicht van het programma.....	20
5.3.	Context van de operatie.....	20

5.4.	Ontwikkeling van het programma.....	21
5.5.	Vragenlijsten	22
5.6.	Gegevensverzameling en -analyse	22
5.7.	Resultaten.....	23
5.8.	Conclusies en aanbevelingen	24
6.	MKB-garantiefaciliteit	25
6.1.	Voornaamste conclusies en aanbevelingen.....	25
6.2.	Overzicht van de faciliteit	26
6.3.	Context	26
6.4.	Overzicht van de ontwikkeling van de faciliteit	26
6.5.	Vragenlijsten	27
6.6.	Gegevensverzameling en -analyse	27
6.7.	Enquêteresultaten	28
6.8.	Conclusies en aanbevelingen	30

1. SAMENVATTING

1.1. Beschrijving

Het groei- en werkgelegenheidsinitiatief¹ dient om de oprichting en groei van KMO's (kleine en middelgrote ondernemingen, ook MKB, midden- en kleinbedrijf, genoemd) te stimuleren en daardoor werkgelegenheid te scheppen. Hiertoe zijn drie instrumenten in het leven geroepen: de ETF-startersregeling, het JEV-programma (Joint European Venture) en de MKB-garantiefaciliteit. Samen bestrijken ze een breed spectrum van KMO's. De ETF-startersregeling en de MKB-garantiefaciliteit worden beheerd door het Europees Investeringsfonds (EIF), het JEV-programma door de diensten van de Commissie.

De ETF-startersregeling verleent financiële steun aan risicokapitaalfondsen die investeren in met name jonge en hightech-KMO's met een hoog groeipotentieel. De meeste door de regeling gesteunde risicokapitaalfondsen zijn nationaal of zelfs regionaal gespecialiseerd.

Het JEV-programma heeft als doel de oprichting van transnationale joint ventures tussen KMO's binnen de Europese Economische Ruimte (EER) te stimuleren om hen te helpen te internationaliseren en de interne markt volledig te benutten.

De MKB-garantiefaciliteit verstrekt leninggaranties om het aanbod van leningen aan kleinere bedrijven in traditionele sectoren te vergroten. De financiering van de KMO's verloopt via een netwerk van particuliere of openbare financiële intermediairs in de lidstaten.

Artikel 7, lid 2, van het besluit van de Raad terzake luidt: *"Uiterlijk 48 maanden na de datum van aanneming van dit besluit, geeft de Commissie een evaluatie van het programma, met name van het gebruik dat in totaal ervan is gemaakt, de onmiddellijke gevolgen ervan voor de schepping van werkgelegenheid en de vooruitzichten voor de schepping van werkgelegenheid op lange termijn."*

De periode waarvoor de begrotingsmiddelen voor de door het EIF beheerde instrumenten zijn vastgelegd, liep af op 29 mei 2002, vier jaar na de goedkeuring van het besluit van de Raad. Om de volledige vastleggingsperiode van 48 maanden te kunnen bestrijken werd de indiening van het evaluatieverslag na die datum gepland.

In het kader van deze evaluatie is voor elk instrument een specifieke enquête uitgevoerd bij de begunstigten.

1.2. Totale besteding

Over het algemeen ontwikkelde de activiteit in het kader van de ETF-startersregeling en de MKB-garantiefaciliteit zich goed, al ging ze in 2001 gebukt onder de algemene mondiale vertraging op de risicokapitaalmarkten en de toenemende terughoudendheid van de banken om KMO's in een verslechterend macro-economisch klimaat leningen te verstrekken. In 2002 trok de vraag naar garanties echter aanzienlijk aan omdat de banken meer zekerheden eisten. Van JEV werd door de markten veel minder gebruik gemaakt dan verwacht.

¹ Besluit van de Raad van 19 mei 1998 betreffende maatregelen voor financiële bijstand aan innoverende en werkgelegenheidscheppende kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's) – Het groei- en werkgelegenheidsinitiatief, PB L 155 van 29 mei 1998.

Het initiële begrotingskrediet voor het initiatief beliep 423,56 miljoen euro: 168 miljoen voor de ETF-startersregeling, 57 miljoen² voor JEV en 198,56 miljoen voor de MKB-garantiefaciliteit. Daar van de MKB-garantiefaciliteit zeer veel gebruik werd gemaakt, werd 30,56 miljoen euro van JEV naar de MKB-garantiefaciliteit overgedragen. Aan het eind van de vastleggingsperiode, op 29 mei 2002, had het EIF het initiële krediet voor de ETF-startersregeling en de MKB-garantiefaciliteit geheel toegekend. Voor JEV is in totaal 14,5 miljoen euro (25% van het beschikbare krediet) aan projecten toegewezen.

Overeenkomstig het besluit van de Raad werden voor de ETF-startersregeling en de MKB-garantiefaciliteit de op de trustrekeningen ontvangen rente en voor de ETF-startersregeling de opbrengsten uit gerealiseerde investeringen aan de middelen van de instrumenten toegevoegd. Op 29 mei 2002 beliepen deze aanvullende middelen 29,52 miljoen euro, waarvan het EIF 21,54 miljoen euro voor nieuwe projecten aanwendde.

In juni 2002 hadden ongeveer 206 hightech-KMO's van de ETF-startersregeling gebruik gemaakt. Dit lijkt een redelijk aantal omdat sommige risicokapitaalfondsen nog maar net zijn opgericht en de investeringshorizon van deze fondsen in deze sector tot vijf jaar kan oplopen. Op dat tijdstip had de MKB-garantiefaciliteit door de toegang tot leningen te verruimen al meer dan 112 000 kleinere bedrijven gesteund. De overgrote meerderheid hiervan zijn microbedrijven met minder dan tien werknemers: in zo'n 45% van de gevallen gaat het namelijk om startende bedrijven. In het kader van JEV zijn slechts 137 jointventurevoorstellen gesteund, veel minder dan gepland.

1.3. Rechtstreeks effect op de werkgelegenheid

In het kader van de ETF-startersregeling werden belangen genomen in hightech-KMO's. Uit de enquêteantwoorden van de 57 responderende KMO's blijkt dat dit aanzienlijk tot de werkgelegenheid heeft bijgedragen. Vóór de investering had elk bedrijf gemiddeld 15 werknemers; daarna kwamen er gemiddeld 20 banen bij, wat meer dan een verdubbeling van de werkgelegenheid betekent. De grootste bijdrage werd opgetekend in de sectoren biotechnologie/biowetenschappen en informatietechnologie (op de sector "overige diensten" na).

JEV is gericht op KMO's die in het buitenland in een joint venture willen investeren. Uit de door de begunstigde KMO's geretourneerde vragenlijsten blijkt dat er 31 joint ventures met 252 nieuwe banen (gemiddeld acht per joint venture) zijn opgericht. Dit is teleurstellend. De KMO's hebben na de indiening van hun JEV-aanvraag ook de werkgelegenheid in hun eigen bedrijf verhoogd, maar een verband met JEV kan niet worden aangetoond.

De MKB-garantiefaciliteit is toegespitst op startende en kleinere bedrijven (minder dan 100 werknemers) die overwegend in traditionele sectoren actief zijn. Uit de 405 antwoorden van KMO's op de enquête voor deze faciliteit blijkt een aanzienlijke bijdrage tot de werkgelegenheid. Voor de leningaanspraak had elk bedrijf gemiddeld acht werknemers. Daar kwamen gemiddeld 2,5 banen bij, een stijging met meer dan 30%. Zo'n 76% van de begunstigten waren microbedrijven met minder dan tien werknemers; hier was de stijging van de werkgelegenheid met 86% indrukwekkend. Duidelijke stijgingen (met meer dan 50%) waren te zien in de sectoren vervoer (inclusief reisbureaus, opslag en telecommunicatie) en onderwijs en gezondheidszorg.

² Inclusief 5 miljoen euro die in 1997 in het kader van het derde meerjarenprogramma voor het midden- en kleinbedrijf (1997-2000) aan het JEV-proefproject werd toegewezen.

1.4. Werkgelegenheidsvooruitzichten voor de lange termijn

De ETF-startersregeling zal naar verwachting een aanzienlijk aantal banen scheppen: 18% voor eind 2002 en nog eens 26% voor eind 2003. De vooruitzichten zijn het beste in de sectoren informatietechnologie en biotechnologie/biowetenschappen. Daar de ETF-startersregeling zich vooral op deze sectoren richt, lijkt de doelgroep goed gekozen.

Voor JEV verwachtten de KMO's die op de enquête hebben geantwoord dat het aantal banen in hun joint ventures in vijf jaar van 252 tot 787 zal stijgen. Het is echter onbekend in welke mate deze stijging een overplaatsing van werknemers van de deelnemende bedrijven inhoudt.

Voor de MKB-garantiefaciliteit blijkt uit de enquête dat de werkgelegenheid voor zowel 2002 als 2003 met ongeveer een baan per bedrijf toeneemt. Deze cijfers moeten worden gezien in het licht van de banenschepping die al voor eind 2001 had plaatsgevonden en van de omvang van de KMO's (vooral microbedrijven met minder dan tien werknemers). Daar het grotendeels om bedrijven uit de traditionele sector gaat, die minder groeipotentieel hebben dan de hightechbedrijven waarop de ETF-startersregeling is gericht, zijn deze resultaten bevredigend.

1.5. Voornaamste conclusies

Het groei- en werkgelegenheidsinitiatief richt zich op tekortkomingen van de markt waarvoor KMO's zich geplaagd zien, met name wat de toegang tot kapitaal, leningen en steun voor internationalisering betreft.

De volledige impact van de drie instrumenten kan slechts met aanzienlijke vertraging worden gemeten. Dit geldt gezien het voorzichtige investeringsbeleid en de zwakke economie met name voor de ETF-startersregeling.

Wegens de trage economische groei is de terughoudendheid van de banken om KMO's ongedekte leningen toe te kennen, en daardoor ook de marktvraag naar leninggaranties, gevoelig toegenomen; anderzijds drukt deze macro-economische verslechtering de vraag naar risicokapitaal.

De ETF-startersregeling heeft het aanbod aan risicokapitaal verhoogd voor met name jonge en hightech-KMO's, die duidelijk met marktfalen te kampen hebben. Het instrument is doeltreffend en heeft de groei en de werkgelegenheid al aanzienlijk gestimuleerd. Door de aanpassingen in het kader van het meerjarenprogramma voor ondernemingen en ondernemerschap, met name voor het midden- en kleinbedrijf (MKB) (2001-2005), wordt een duidelijk vastgesteld marktfalen nog doeltreffender aangepakt.

De MKB-garantiefaciliteit is zeer doeltreffend gebleken en bereikt een grote groep KMO's uit zeer diverse sectoren in twaalf lidstaten. Met name bij microbedrijven (minder dan tien werknemers) zijn veel banen gecreëerd. Evenals de ETF-startersregeling richt de faciliteit zich na de verruiming in het kader van het meerjarenplan doeltreffender op een duidelijk marktfalen, met name op het gebied van microkredietgaranties.

Het JEV-programma heeft zijn doel niet bereikt. Het is duur, traag en omslachtig en de vraag is gering. Een wezenlijke vereenvoudiging om de aantrekkingskracht en doeltreffendheid van het programma te verbeteren zou leiden tot het verlies van het hele nog beschikbare krediet van ongeveer 42 miljoen euro. Bovendien kunnen de toegewezen middelen momenteel niet voor projecten in de kandidaat-lidstaten worden gebruikt. Gezien de geringe

kosteneffectiviteit en de te kleine vraag is het beter dit programma zo snel mogelijk af te bouwen en geen vervolgprogramma te lanceren.

Samengevat zijn twee van de drie instrumenten (de ETF-startersregeling en de MKB-garantiefaciliteit) een succes. Ze blijven zinvol en hebben in het meerjarenplan daarom aanzienlijke aanvullende middelen ontvangen. Ook zijn ze beter op de marktvraag afgestemd.

2. INLEIDING: VOORNAAMSTE RESULTATEN EN AANBEVELINGEN

2.1. Inleiding

Het groei- en werkgelegenheidsinitiatief vloeit voort uit de Europese Raad van Amsterdam (juni 1997) en de buitengewone Europese Raad over werkgelegenheid in Luxemburg (november 1997). De nadruk ligt op KMO's met groeipotentieel, daar deze bedrijven wegens de met hun ontwikkelingsstadium verband houdende risico's vaak moeilijk financiering vinden. Het initiatief dient dus om de oprichting en groei van KMO's te stimuleren zodat ze tot de werkgelegenheid kunnen bijdragen. Om zoveel mogelijk KMO's in diverse groeifasen te kunnen helpen zijn drie instrumenten in het leven geroepen: de ETF-startersregeling, het JEV-programma en de MKB-garantiefaciliteit. Het groei- en werkgelegenheidsinitiatief betreffende maatregelen voor financiële bijstand (Besluit 98/347/EG) is op 19 mei 1998 door de Raad goedgekeurd en trad in werking op 29 mei 1998, de datum van bekendmaking. De ETF-startersregeling en de MKB-garantiefaciliteit worden beheerd door het Europees Investeringsfonds (EIF), het JEV-programma door de diensten van de Commissie.

Op 20 december 2000 heeft de Raad het groei- en werkgelegenheidsinitiatief bij Beschikking 2000/819/EG uitgebreid op basis van een nieuwe rechtsgrond, het meerjarenprogramma voor ondernemingen en ondernemerschap, met name voor het midden- en kleinbedrijf (MKB) (2001-2005). Er werd ook een nieuw instrument, de startkapitaalactie, toegevoegd.

Overeenkomstig artikel 7, lid 2, van Besluit 98/347/EG dient de Commissie bij het Europees Parlement en de Raad een evaluatieverslag in over de uitvoering van de drie financiële instrumenten van het groei- en werkgelegenheidsinitiatief (ETF-startersregeling, JEV-programma en MKB-garantiefaciliteit): *"Uiterlijk 48 maanden na de datum van aanneming van dit besluit, geeft de Commissie een evaluatie van het programma, met name van het gebruik dat in totaal ervan is gemaakt, de onmiddellijke gevolgen ervan voor de schepping van werkgelegenheid en de vooruitzichten voor de schepping van werkgelegenheid op lange termijn."*

De operationele fase van de door het EIF beheerde instrumenten liep af op 29 mei 2002, toen het initiatief vier jaar had gelopen. Om de volledige vastleggingsperiode van 48 maanden te kunnen bestrijken is met de indiening van het evaluatieverslag tot na die datum gewacht.

Dit evaluatieverslag moet worden gelezen in samenhang met het jaarverslag 2001 over de uitvoering van de drie financiële instrumenten (COM(2002) 345), dat de Commissie bij het Europees Parlement en de Raad heeft ingediend.

Het evaluatieverslag omvat verscheidene delen, waarin elk instrument afzonderlijk wordt besproken. De MKB-statistieken zijn opgesteld op basis van enquêtes en de gegevens die in het kader daarvan bij de Commissie zijn ingediend.

De activiteit van het EIF in verband met de ETF-startersregeling en de MKB-garantiefaciliteit is volgens plan verlopen. De MKB-garantiefaciliteit deed het zelfs beter dan verwacht.

Daarom werd 30,56 miljoen euro overgedragen van JEV naar de MKB-garantiefaciliteit. Beide instrumenten ondervonden eind 2001 de gevolgen van de economische ontwikkelingen, die leidden tot een dalend aanbod van risicokapitaal in Europa en tot een grotere terughoudendheid van de banken bij het verstrekken van leningen aan KMO's. In 2002 steeg de vraag naar garanties aanzienlijk, daar de banken meer zekerheden eisten. Ze liepen hiermee wellicht ook vooruit op het voorgestelde nieuwe akkoord van Bazel. Nieuwe bedrijven bleken daarnaast bijzonder moeilijk aan zaai- en startkapitaal te kunnen komen, daar een groot aantal risicokapitaalfondsen zich richt op vervolginvesteringen en latere ontwikkelingsstadia. Voor JEV was de belangstelling kleiner dan op basis van de resultaten van soortgelijke eerdere jointventure-instrumenten onder beheer van de Commissie was verwacht.

Het aanvankelijke begrotingskrediet voor het initiatief beliep 423,56 miljoen euro, waarvan 168 miljoen voor de ETF-startersregeling, 57 miljoen³ voor JEV en 198,56 miljoen voor de MKB-garantiefaciliteit. Op 29 mei 2002, aan het eind van de vastleggingsperiode, had het EIF het initiële krediet voor de ETF-startersregeling en de MKB-garantiefaciliteit volledig aangewend. Voor JEV werd in totaal 14,5 miljoen euro, 25% van het krediet, voor projecten aangewend.

Overeenkomstig het besluit van de Raad werden voor de ETF-startersregeling en de MKB-garantiefaciliteit de op de trustrekeningen ontvangen rente en voor de ETF-startersregeling de opbrengsten uit gerealiseerde investeringen aan de middelen van de instrumenten toegevoegd. Op 29 mei 2002 beliepen deze aanvullende middelen 29,52 miljoen euro, waarvan 21,54 miljoen euro weer door het EIF werd aangewend.

³ Inclusief 5 miljoen euro die in 1997 in het kader van het derde meerjarenprogramma voor het midden- en kleinbedrijf (1997-2000) aan het JEV-proefproject werd toegewezen.

Het volgende overzicht geeft de aantallen begunstigde projecten per land voor de drie instrumenten van het groei- en werkgelegenheidsinitiatief (31 december 2001):

	ETF-starters-regeling	JEV	MKB-garantie-faciliteit	Totaal per lidstaat
	Aantal begunstigden	Aantal projecten	Aantal begunstigden	
Oostenrijk		2	3 461	3 463
België	3	10	797	810
Denemarken	1	8	575	584
Finland	13	1	1 314	1 328
Frankrijk	95	13	24 902	25 010
Duitsland	34	13	16 577	16 624
Griekenland		3		3
Ierland		3		3
Italië		12	28 744	28 756
Luxemburg	3	2		5
Nederland	1	8	3 034	3 043
Noorwegen*		1		1
Portugal		12	26	38
Spanje		20	6 026	6 046
Zweden	10	5	3 461	3 476
Verenigd Koninkrijk	11	7	3 491	3 509
Niet-EU/ overige	8	1		9
Totaal	179	121	92 408	92 708

* Noorwegen komt niet in aanmerking voor de ETF-startersregeling en de MKB-garantiefaciliteit.

De volgende tabel geeft het totale aan begunstigden toegewezen bedrag (31 december 2001):

	ETF-starters-regeling	JEV	MKB-garantie-faciliteit
Totaal aantal begunstigden/projecten	179	121	92 408
Bedrag (miljoenen euro's)	36,6	10,2	119,1

Aangezien de drie instrumenten fundamenteel van elkaar verschillen, kunnen de kosten per baan of per begunstigde voor elk instrument niet zinvol met elkaar worden vergeleken.

De ETF-startersregeling verstrekt middelen aan risicokapitaalfondsen die in KMO's investeren. De resultaten van deze investeringen zijn zowel financieel als in termen van werkgelegenheid meestal pas na vijf à tien jaar volledig duidelijk, met name als in deze periode, zoals nu, een aanzienlijke vertraging van de risicokapitaalactiviteit optreedt. Theoretisch is het mogelijk dat alle ETF-fondsen uiteindelijk worden terugbetaald; in dat geval zouden de gevolgen voor de begroting van de Commissie per begunstigde KMO en per nieuwe baan nul (of zelfs positief) zijn. Ervan uitgaande dat ten minste een of twee

investeringen pas na het initiële stadium tot sterke groei leiden, lijkt het ook waarschijnlijk dat de meeste banen pas na enkele jaren worden gecreëerd.

De MKB-garantiefaciliteit verstrekt daarentegen middelen ter dekking van verliezen op leninggaranties. Deze middelen worden op een trustrekening bij het EIF gezet, die wordt aangesproken wanneer de leningen verlieslatend blijken. Daar in principe alle middelen voor de faciliteit zullen worden ingezet om deze verliezen te dekken, is bekend hoeveel de faciliteit uiteindelijk zal kosten. Het aantal gecreëerde banen fluctueert echter en de kosten per baan variëren naarmate de leningen worden terugbetaald of afgeschreven. De kosten per nieuwe baan kunnen dus onmogelijk goed worden geschat. Daar de hefboomwerking van de MKB-garantiefaciliteit wegens het veel lagere risico aanzienlijk groter is dan die van de ETF-startersregeling, kunnen er veel meer KMO's van profiteren. Daarnaast zal de garantiefaciliteit aanvankelijk meer banen scheppen, hoewel het langetermijneffect van de ETF-startersregeling uiteindelijk groter kan blijken.

Het JEV-programma biedt directe steun aan KMO's, die wordt uitbetaald mits in aanmerking komende kosten of investeringen worden aangetoond. Niettemin moet voor elk project steeds het maximum van 100 000 euro worden vastgelegd, daar elke KMO uiteindelijk op dit bedrag aanspraak kan maken. De werkelijke kosten van elke aanwending van begrotingsmiddelen zijn doorgaans pas 18-36 maanden na de goedkeuring van het project bekend. Eerder kunnen de kosten per begunstigde of gecreëerde baan niet met zekerheid worden bepaald.

2.2. Voornaamste resultaten en aanbevelingen

2.2.1. ETF-startersregeling

- De ETF-startersregeling heeft geleid tot een groter risicokapitaalaanbod voor met name jonge en hightech-KMO's, die duidelijk met marktfalen te kampen hebben.
- Het instrument is doeltreffend en heeft al tot aanzienlijke groei geleid. Het effect op de werkgelegenheid is zeer positief.
- Naar verwacht zullen ook in de komende paar jaar nog banen worden gecreëerd, met name in de sectoren informatietechnologie en biotechnologie/biowetenschappen.
- Daar het EIF mede-investeert in risicokapitaalfondsen, is de structuur een efficiënte manier om de eindbegunstigden grotere bedragen ter beschikking te stellen en worden de communautaire middelen efficiënt aangewend.
- De ETF-startersregeling kan aantrekkelijk blijken voor de kandidaat-lidstaten.
- Door het instrument (zoals in het meerjarenprogramma voor ondernemingen en ondernemerschap (2001-2005)) tot zaai- en startkapitaal te beperken kan duidelijk marktfalen nog doeltreffender worden aangepakt.

2.2.2. MKB-garantiefaciliteit

- De MKB-garantiefaciliteit is zeer doeltreffend gebleken in het kader van een reeks maatregelen ten gunste van kleinere KMO's met groeipotentieel.
- De faciliteit heeft vrij veel KMO's in zeer diverse sectoren weten te bereiken.

- Meer dan 90% van de bedrijven die een leninggarantie kregen, telde minder dan tien werknemers. De werkgelegenheid bij deze microbedrijven is aanzienlijk toegenomen. Dit lag in de lijn der verwachtingen, daar sommige programma's specifiek waren gericht op starters (circa 45% van de begunstigde KMO's).
- De meeste begunstigden zijn actief in traditionele sectoren.
- De uitvoering moet blijven verlopen via een door het EIF beheerd netwerk van financiële intermediairs en de banken waarmee deze samenwerken.
- Ook in de kandidaat-lidstaten, waar bijzonder weinig financieringsmogelijkheden zijn, zou de faciliteit veel nut kunnen hebben.

2.2.3. JEV-programma

- Over het algemeen heeft het JEV-programma zijn doel niet bereikt.
- JEV is duur, traag en omslachtig en de vraag is gering. Een wezenlijke vereenvoudiging om de aantrekkingskracht en doeltreffendheid van JEV te verbeteren zou leiden tot het verlies van het hele nog beschikbare krediet van ongeveer 42 miljoen euro. Bovendien kan het bestaande krediet niet voor projecten in de kandidaat-lidstaten worden gebruikt.
- Gezien de lage kosteneffectiviteit en de te geringe vraag is het beter dit programma zo snel mogelijk af te bouwen.
- Het is niet zinvol een soortgelijk vervolgp programma te lanceren.

3. EVALUATIEMETHODE

3.1. Doel en reikwijdte van de evaluatie

Artikel 7 van Besluit 98/347/EG van de Raad bepaalt dat met name de volgende aspecten van de instrumenten moeten worden geëvalueerd:

- de toepassing van de instrumenten in het algemeen;
- de onmiddellijke gevolgen ervan voor de schepping van werkgelegenheid;
- de vooruitzichten voor de schepping van werkgelegenheid op lange termijn.

De evaluatie werd per instrument uitgevoerd aan de hand van een specifieke enquête bij de begunstigden.

3.2. Voornaamste evaluatiepunten

De voornaamste evaluatiepunten hielden verband met de volgende gebieden:

- de **relevantie** van de doelstellingen;
- de **doeltreffendheid** van het instrument;

- de **efficiëntie** ervan;
- de **toegevoegde waarde** (het nut) van het optreden van de Gemeenschap;
- de **geschiktheid** van de aanpak voor het beoogde doel;
- de **lering** voor een eventueel volgend optreden op dit gebied.

Gezien de specificiteit van de instrumenten zijn deze punten voor elk instrument afzonderlijk behandeld en is voor elk instrument een specifieke reeks vragen opgesteld (zie hieronder).

3.3. Gegevensverzameling en -analyse

De vragenlijsten werden verspreid zoals hieronder beschreven. De antwoorden konden per fax of per e-mail (al dan niet met bijgevoegde rekenbladen) worden ingezonden en werden per instrument in een elektronische brievenbus verzameld.

4. ETF-STARTERSREGELING

Dit deel moet worden gelezen in samenhang met het jaarverslag 2001 over het groei- en werkgelegenheidsinitiatief (1998-2000) van 1 juli 2002 (COM(2002) 345), waarin de regeling wordt beschreven.

4.1. Voornaamste conclusies en aanbevelingen

De ETF-startersregeling heeft het aanbod aan risicokapitaal verhoogd voor met name jonge en hightech-KMO's, die met een duidelijk marktfalen te kampen hebben, en draagt zo bij tot de doelstellingen van het groei- en werkgelegenheidsinitiatief.

Uit de enquête blijkt duidelijk dat het instrument doeltreffend is en al tot aanzienlijke groei heeft geleid. Het effect op de werkgelegenheid bij de begunstigde bedrijven was zeer positief. De respondenten hebben zeer gunstig gereageerd en verwachtten voor de volgende paar jaar over het algemeen nog meer nieuwe banen, met name in de sectoren informatietechnologie en biotechnologie/biowetenschappen.

De huidige structuur, waarbij de ETF-investeringen in risicokapitaalfondsen altijd met middelen uit andere bronnen worden aangevuld, is een efficiënte manier om de eindbegunstigden grotere bedragen ter beschikking te stellen. Door deze aanpak, waarbij het EIF als beheerder optreedt, worden de communautaire middelen efficiënt aangewend.

Het instrument heeft geleid tot een grotere beschikbaarheid van risicokapitaal en een zowel financieel als anderszins waardevolle ondersteuning door de risicokapitaalfondsen.

De ETF-startersregeling heeft duidelijk een rol bij de steun die de Commissie KMO's biedt en kan waarschijnlijk nog een aantal jaren tot de groei en werkgelegenheid in dit segment bijdragen. Een uitbreiding van de regeling tot de kandidaat-lidstaten kan voor hen bijzonder aantrekkelijk blijken.

4.2. Overzicht van de regeling

De ETF-startersregeling dient om innovatieve KMO's, met name tijdens de oprichtingsfase en de vroege ontwikkelingsstadia, een ruimere toegang tot risicokapitaal te verschaffen.

Bestaande innovatieve KMO's komen eveneens in aanmerking. De regeling verhoogt de beschikbaarheid van zaai- en startkapitaal voor KMO's door te investeren in gespecialiseerde risicokapitaalfondsen.

Deze fondsen zijn speciaal opgericht om KMO's aandelen- of ander risicodragend kapitaal te verschaffen. Voor de regeling komen kleine of nieuwe fondsen in aanmerking, met name als ze op regionaal niveau actief zijn, zich op specifieke sectoren of technologie richten of de exploitatie van O&O-resultaten financieren.

4.3. Context van de operatie

De meeste risicokapitaalfondsen waarmee het EIF samenwerkt, beperken zich tot een land of regio, hoewel sommige in heel Europa mogen investeren. Ze richten zich vooral op initiële investeringen in hightechsectoren als informatie- en communicatietechnologie, internet, gezondheidszorg en biowetenschappen.

Op 29 mei 2002 waren er 29 voorstellen voor investering in risicokapitaalfondsen ingediend, waarvan het EIF en de diensten van de Commissie er, na onderzoek door het EIF, 28 hebben goedgekeurd. Het EIF heeft 16 contracten ondertekend en onderhandelt nog over zes andere; de onderhandelingen voor de overige zes projecten zijn afgebroken. De 22 projecten (16 ondertekend, 6 in behandeling) zijn als volgt over de landen verdeeld:

Frankrijk	20,9%
Duitsland	14,4%
VK	11,0%
Spanje	10,4%
Finland	6,8%
Denemarken	6,1%
Portugal	6,0%
Luxemburg	6,0%
Oostenrijk	6,0%
Italië	6,0%
Zweden	3,4%
België	3,0%

In totaal is voor deze 22 fondsen 166,1 miljoen euro uitgetrokken.

De ETF-startersregeling draagt 105,4 miljoen euro bij aan de 16 fondsen die met het EIF een contract hebben ondertekend. Inclusief de bijdragen van de andere investeerders kunnen deze 16 fondsen maximaal 602,3 miljoen euro verzamelen. Het EIF heeft ook een katalysatorfunctie: als bekend wordt dat het EIF tot investeren bereid is, gebeurt het soms dat privé-kapitaal wordt aangeboden, waardoor het EIF uiteindelijk toch geen communautaire middelen hoeft te investeren. Het EIF kan deze middelen dan aanwenden voor investeringen met een nog hoger risico, waarvoor de toegevoegde waarde van de communautaire bijdrage groter lijkt te zijn.

Op 29 mei 2002 bestreek de ETF-startersregeling (ervan uitgaande dat de zes toen nog lopende onderhandelingen met succes zouden worden afgerond) alle lidstaten, op drie na: Griekenland, Ierland en Nederland. De afgelopen maanden is een toenemend aantal

voorstellen uit deze landen bekeken en levert het EIF bijzondere inspanningen om ook in deze landen transacties in het kader van de regeling te sluiten⁴.

Dat er nog met zes risicokapitaalfondsen wordt onderhandeld, komt tot op zekere hoogte doordat het EIF eind 2001 en begin 2002 heeft geprobeerd de efficiëntie van de regeling te optimaliseren. De vertragingen in de onderhandelingen treden op doordat privé-kapitaal momenteel uiterst moeilijk aan te trekken is. Een goede afloop zal de katalysatorfunctie van de regeling nog versterken.

Het EIF heeft zijn inspanningen voor een snelle afwikkeling van de goedgekeurde, maar nog niet ondertekende transacties ook drastisch vergroot. Met het oog op een optimaal kader om voor deze transacties meer particuliere investeerders aan te trekken zijn specifieke middelen ingezet om de fondsbeheerders te helpen de documentatie volgens goede marktpraktijken op te stellen. Desondanks blijft het klimaat voor het door de ETF-startersregeling beoogde investeringsstadium zeer moeilijk en bestaat er een duidelijk risico dat enkele projecten het vereiste kapitaal niet zullen verzamelen.

4.4. Ontwikkeling van de regeling

De regeling werd de eerste jaren weinig gebruikt, maar daar kwam in 2001/2002 verandering in. Bovendien bevonden de eerste risicokapitaalfondsen zich voornamelijk in Frankrijk en Duitsland. Pas in 2001 nam de geografische spreiding van de activiteit toe, zodat in 2002 een ruim gebied werd bestreken. Hoewel Frankrijk en Duitsland wegens de snellere start nog steeds de meeste gefinancierde KMO's tellen, komt het beeld er steeds evenwichtiger uit te zien.

Het verslechterende economische klimaat heeft het verwachte rendement van de risicokapitaalfondsen sterk beïnvloed. Door de daling van de aandelenkoersen sinds eind 2000, nog versterkt door de gebeurtenissen van 11 september 2001, worden bedrijven aanzienlijk lager gewaardeerd. Sommige investeringen zijn nog niet gerealiseerd omdat er beduidend minder kopers zijn en het selectievere beleid voor investeringen in jonge bedrijven heeft voor sommige al in een portefeuille opgenomen starters tot financieringsmoeilijkheden geleid, met een cyclische afschrijvingspiek tot gevolg.

De ETF-bijdrage aan de 16 risicokapitaalfondsen met een EIF-contract beloopt 105,4 miljoen euro; het EIF had op 30 juni 2002 in totaal 55,4 miljoen euro aan deze fondsen uitbetaald.

Deze fondsen hebben het EIF al 15,8 miljoen euro terugbetaald als dividend, rente of opbrengst uit de verkoop van hun belangen. Op basis van de eind juni 2002 beschikbare gegevens bedroeg de nettowaarde van de EIF-investeringen in de fondsen 39,6 miljoen euro. Het totaal van beide bedragen is 55,4 miljoen euro, precies gelijk aan het tot die datum uitbetaalde bedrag. Deze cijfers verbergen echter dat op een na alle fondsen door de algemene achteruitgang op de markt op basis van de huidige waardering van de bedrijven in portefeuille geld kunnen hebben verloren. Daar staat tegenover dat de opbrengst van het enige fonds dat momenteel een positief rendement heeft, de verliezen van de andere fondsen compenseert, daar dit fonds (het eerste dat ETF-financiering ontving) een aantal investeringen zeer gunstig heeft kunnen verkopen voor de markt kelderde. Dat de fondsen slechts de helft van de contractbedragen hebben geïnvesteerd (en het EIF dus ook slechts de helft heeft uitbetaald), wijst erop dat ze in deze moeilijke markt een zeer voorzichtig investeringsbeleid voeren.

⁴ In Griekenland, Ierland en Nederland zijn met het oog op toekomstige actie contacten gelegd.

4.5. Marktentwikkelingen⁵

Bij de analyse van de ontwikkeling van de regeling moet ook de algemene situatie van de risicokapitaalsector in Europa voor ogen worden gehouden.

Uit het onderzoek van de EVCA⁶ naar de Europese particuliere risicokapitaalactiviteit in 2001 blijkt dat de particuliere risicodragende investeringen in Europa in 2001 zoals verwacht zijn gedaald ten opzichte van 2000 en teruggevallen zijn tot het niveau van 1999.

Volgens het onderzoek werd in 2001 38,2 miljard euro verzameld, 9,8 miljard euro (20%) minder dan in 2000 (48 miljard euro), en werd 24,3 miljard euro (31% minder dan in 2000) geïnvesteerd in 8 104 bedrijven. Bij 45% van de bedrijven ging het om initiële investeringen.

Verder blijkt dat de risicokapitaalinvesteringen in 2001 12,2 miljard euro beliepen, 38% minder dan in 2000. Er werd 4,2 miljard euro aan zaai- en startkapitaal geïnvesteerd in 3 306 jonge bedrijven, wat minder was dan in 2000 (6,7 miljard euro, 4 676 bedrijven), en 8 miljard euro in 3 708 bedrijven in de uitbreidingsfase, opnieuw minder dan in 2000 (13 miljard euro, 4 506 bedrijven). Het aandeel van de investeringen in buy-outs (10,9 miljard euro) steeg van 41% naar 45% van het totale geïnvesteerde bedrag.

Volgens het onderzoek zijn de investeringen in hightechsectoren in 2001 gedaald ten opzichte van 2000. Dit houdt verband met de algemene moeilijkheden in de technologiebranche. Er werd 6,9 miljard euro in hightechbedrijven geïnvesteerd, 38% minder dan in 2000.

Wat de herkomst van de investeringen betreft, werd in 2001 het meest geïnvesteerd door investeringsfirma's uit het VK: 6,9 miljard euro, 29% van het Europese totaal. Met 18% van het totaal (4,4 miljard euro) kwam Duitsland op de tweede plaats, gevolgd door Frankrijk (3,3 miljard euro). Duitse firma's investeerden in het grootste aantal bedrijven (1 969), gevolgd door Frankrijk (1 546). Qua verzamelde middelen stond het VK in 2001 bovenaan, met een record van 20,5 miljard euro (54% van het Europese totaal), gevolgd door Frankrijk (5,5 miljard euro) en Duitsland (3,7 miljard euro).

Anderzijds stegen de desinvesteringen (gemeten tegen kostprijs) in 2001 van 9,1 miljard euro tot 12,5 miljard euro. Er was ook een uitgesproken afname van het aantal beursintroductions, van 249 in 2000 tot 47 in 2001. Van de totale desinvesteringen gebeurde 23% (2,8 miljard euro) als afschrijvingen, aanzienlijk meer dan in 2000 (0,7 miljard euro).

4.6. Vragenlijsten

De vragenlijst voor de begunstigde ondernemingen had betrekking op:

- het soort investeringen en het waargenomen effect van de regeling;
- het effect op de werkgelegenheid tot eind 2001;
- de tevredenheid met het risicokapitaalfonds en de werkgelegenheidsvooruitzichten voor de korte termijn.

⁵ Zie ook de mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement betreffende de tenuitvoerlegging van het actieplan voor risicokapitaal (APRK), COM(2002) 563 definitief.

⁶ *Annual Survey of Pan-European Private Equity and Venture Capital 2001* van de EVCA (European Venture Capital Association).

4.7. Gegevensverzameling en -analyse

Alle 158 bedrijven die op de enquêtedatum in de databank van het EIF stonden, ontvingen een vragenlijst. Wanneer een reactie uitbleef, werd na drie weken een rappel gestuurd. De risicokapitaalfondsen werden over de enquête en de ondervraagde bedrijven ingelicht, maar verder niet rechtstreeks bij de enquête betrokken.

4.8. Enquêteresultaten

Van de 158 bedrijven in de populatie bevonden 125 zich nog in de portefeuille van een risicokapitaalfonds en waren er 14 verkocht, 12 afgeschreven en 7 failliet. In totaal 59 bedrijven reageerden op de enquête; twee zonder de vragenlijst in te vullen. De onderstaande analyse heeft betrekking op de 57 ingevulde vragenlijsten.

Vanaf de eerste investeringen tot eind 2001 was er sprake van een aanzienlijke bijdrage aan de werkgelegenheid. Het aantal banen steeg van circa 880 tot bijna 2 060 eind 2001, een stijging met iets meer dan 130%. Meer dan de helft van de werknemers (55%) was 25-34 jaar oud en 95% had een volledige baan. De verhouding tussen mannen en vrouwen was ongeveer 2:1. Vijf bedrijven meldden een daling van het aantal werknemers (in totaal 31 banen). Een Duits bedrijf met oorspronkelijk 40 werknemers deed het uitzonderlijk goed en creëerde 360 nieuwe banen. Zelfs zonder dit cijfer steeg het totale aantal banen echter nog steeds met 95%.

Bij de analyse van de werkgelegenheidsprognoses is ervan uitgegaan dat de bedrijven die geen schatting van hun personeelsbestand voor eind 2002 en 2003 opgaven, ten opzichte van 2001 ten minste geen banen hadden verloren. Er werd een stijging van het aantal banen verwacht van 18% voor eind 2002 en nog eens 26% voor eind 2003. Deze prognoses liggen minder hoog dan de al gerealiseerde stijging, maar zijn toch nog aanzienlijk. Het is duidelijk dat het effect op de werkgelegenheid bij de respondenten zeer positief was en dat waarschijnlijk zal blijven.

Er werd ook een analyse uitgevoerd per sector (op basis van de EVCA-classificatie). Hieruit blijkt dat de grootste bijdrage (op die in de sector "overige diensten" na) in de sectoren biotechnologie/biowetenschappen en informatietechnologie plaatsvond, waar 40 van de 57 respondenten onder vielen. Voor beide sectoren werd een stijging van de werkgelegenheid van meer dan 200% gemeld. Zelfs als het eerder genoemde Duitse bedrijf buiten beschouwing wordt gelaten, bedroeg de stijging voor de sector biotechnologie/biowetenschappen nog steeds 95%.

De prognoses voor de toekomstige banenschepping waren het hoogst in de sectoren informatietechnologie en biotechnologie/biowetenschappen (met of zonder correctie). Aangezien de ETF-startersregeling vooral op deze twee sectoren is gericht, blijkt de doelgroep geschikt.

De initiële kapitaalbreng werd verstrekt als onder meer start- (40%), zaai- (26%) en uitbreidingskapitaal (25%) en diende voornamelijk ter financiering van onderzoek en technologische ontwikkeling (70%), marketing en distributie (46%) en de ontwikkeling van nieuwe producten en diensten (42%); circa 19% van de respondenten gaf enige geografische uitbreiding op⁷.

⁷ Meerdere antwoorden mogelijk.

Een grote meerderheid (79%) had eind 2001 nog geen winst gemaakt en een aanzienlijk deel (19%) verwachtte ook niet dat dat voor 2005 zou gebeuren. De meeste respondenten verwachtten een positief effect op langere termijn. De gemiddelde gemelde omzet steeg met circa 170% van 1,3 miljoen euro in het jaar van de eerste investering tot 3,5 miljoen euro eind 2001.

Bijna alle (96%) begunstigden verklaarden dat ze zonder risicokapitaal niet hadden kunnen bestaan (49%) of trager zouden zijn gegroeid (47%).

De ondersteuning door de risicokapitaalfondsen blijkt niet alleen financieel geweest te zijn. Slechts 18% van de respondenten verklaarde dat het fonds geen aanvullend beheersadvies gaf en 93% zei tevreden of zeer tevreden te zijn met de betrokkenheid van het fonds.

4.9. Conclusies en aanbevelingen

Relevantie en geschiktheid

De ETF-startersregeling biedt financiële steun aan met name jonge en hightech-KMO's, die per definitie een hoog groeipotentieel hebben, en draagt daardoor beslist bij tot het doel van het groei- en werkgelegenheidsinitiatief.

Het instrument speelt duidelijk in op een specifiek marktfalen. De Commissie meldde in haar mededeling van oktober 2002 over het actieplan voor risicokapitaal dat de Europese investeringen in jonge en technologiebedrijven in 2001 sterk waren gedaald. Deze daling was minder groot dan in de VS, maar toch bedragen de Europese investeringen in jonge bedrijven nog steeds slechts een derde van die in de VS.

Doeltreffendheid

Volgens de bedrijven was groei het voornaamste, en reeds tastbare, gevolg van de risicokapitaalinvesteringen. Het is echter duidelijk dat het effect op de groei pas over enkele jaren helemaal zichtbaar zal zijn.

Hoewel het instrument een trage start kende, zou zijn potentieel mettertijd moeten blijken. Uit de enquête blijkt duidelijk dat het doeltreffend is. De invloed op de werkgelegenheid was uiterst gunstig bij het weliswaar kleine aantal deelnemers. De respondenten reageerden zeer positief en verwachtten over het algemeen dat de positieve invloed op de werkgelegenheid de volgende paar jaar zal aanhouden, vooral in de sectoren informatietechnologie en biotechnologie/biowetenschappen.

Hoewel de grote meerderheid nog geen winst had gemaakt en sommigen ook niet verwachtten dat dat voor 2005 zou gebeuren, waren de omzetverwachtingen zeer optimistisch. De impact op de omzet was in 2001 al zeer positief: de opgegeven omzet was verdubbeld. Of de verwachtingen ook uitkomen hangt echter af van de beschikbaarheid van aanvullend risicodragend kapitaal.

Efficiëntie

De uitvoering van de ETF-startersregeling verloopt via een aantal risicokapitaalfondsen die toegang hebben tot een ruim scala potentiële begunstigden. De huidige structuur, waarbij de ETF-investeringen in de fondsen moeten worden aangevuld met middelen uit andere bronnen, is een efficiënte manier om de eindbegunstigden grotere bedragen ter beschikking te stellen. Met name de betrokkenheid van de privé-sector bij de fondsen (pari passu met de ETF-

startersregeling) vergroot het vertrouwen in hun financiële levensvatbaarheid. Door deze aanpak, waarbij het EIF als beheerder optreedt, worden de communautaire middelen ook efficiënt aangewend, aangezien de Commissie relatief weinig personeel hoeft in te zetten.

Toegevoegde waarde

Het instrument heeft waarde toegevoegd door de beschikbaarheid van risicokapitaal te vergroten. Bijna alle begunstigden verklaarden dat ze zonder risicokapitaal niet hadden kunnen bestaan of trager zouden zijn gegroeid.

De enquête bevestigde dat de risicokapitaalfondsen behalve financiële steun ook anderszins waardevolle ondersteuning boden.

Lering

Als de zes op 29 mei 2002 nog lopende onderhandelingen succesvol zullen zijn afgesloten, bestrijkt de ETF-startersregeling slechts drie lidstaten niet: Griekenland, Ierland en Nederland. De afgelopen maanden is een toenemend aantal voorstellen uit deze landen bekeken en zijn bijzondere inspanningen geleverd om ook daar transacties in het kader van de regeling te sluiten. Ook in andere lidstaten moet de penetratiegraad worden verhoogd. Het succes van de regeling en de groeiende aanwezigheid van het EIF op de risicokapitaalmarkten zouden de promotie van het instrument in de hand moeten werken.

De ETF-startersregeling heeft een duidelijke rol bij de ondersteuning van KMO's door de Commissie en draagt waarschijnlijk nog een aantal jaren tot de groei en werkgelegenheid in dit segment bij. Een uitbreiding van de regeling tot de kandidaat-lidstaten kan voor hen bijzonder aantrekkelijk blijken.

Door het instrument tot zaai- en startkapitaal te beperken kan duidelijk marktfalen nog gericht worden aangepakt. Deze beperking is al opgenomen in het meerjarenprogramma voor ondernemingen en ondernemerschap, met name voor het midden- en kleinbedrijf (MKB) (2001-2005).

Er moet periodiek worden gecontroleerd of de regeling succesvol blijft.

5. JOINT EUROPEAN VENTURE-PROGRAMMA (JEV)

Dit deel moet worden gelezen in samenhang met het jaarverslag 2001 over het groei- en werkgelegenheidsinitiatief (1998-2000) van 1 juli 2002 (COM(2002) 345), waarin het programma wordt beschreven.

5.1. Voornaamste conclusies en aanbevelingen

Over het algemeen heeft het JEV-programma zijn doel niet bereikt. Het is duur, traag en omslachtig en de vraag is gering. Een wezenlijke vereenvoudiging om de aantrekkingskracht en doeltreffendheid van JEV te verbeteren zou leiden tot het verlies van het hele nog beschikbare krediet van ongeveer 42 miljoen euro. Bovendien kan het bestaande krediet niet voor projecten in de kandidaat-lidstaten worden gebruikt.

Gezien de lage kosteneffectiviteit en de te geringe vraag is het beter dit programma zo snel mogelijk af te bouwen en geen vervolgp programma te lanceren.

5.2. Overzicht van het programma

Het JEV-programma heeft als doel de oprichting van transnationale joint ventures tussen KMO's binnen de Europese Economische Ruimte (EER) te stimuleren om hen te helpen hun activiteiten te internationaliseren en de interne markt volledig te benutten. Het staat open voor KMO's in de EER die een joint venture met ten minste een andere KMO uit een ander land aangaan.

De bijdrage van de EU bestaat uit:

1. een financiële bijdrage ter dekking van 50% van de in aanmerking komende uitgaven voor de opzet en oprichting van een joint venture (maximaal 50 000 euro);
2. een financiële bijdrage van 10% van de investeringen in vaste activa.

De totale bijdrage per project is maximaal 100 000 euro. Tot 2001 was er ook een promotiefaciliteit. Deze vergoedde organisaties als kamers van koophandel 50% (tot 20 000 euro) van de in aanmerking komende kosten voor evenementen waar JEV werd gepromoot.

Het programma wordt uitgevoerd via een netwerk van 71 door de Commissie geselecteerde financiële intermediairs (FI's, meestal handelsbanken). Deze bekijken de aanvragen van de KMO's voor ze bij de Commissie worden ingediend, waar een eenheid voor technische bijstand controleert of ze aan de technische eisen voldoen. Daarna gaan de aanvragen voor advies naar het stuurcomité, dat bestaat uit vertegenwoordigers van DG Ondernemingen en DG Economische en financiële zaken. De Commissie en de FI's ondertekenen een specifieke overeenkomst. De betalingen aan de KMO's worden via de FI's verricht.

De Commissie heeft JEV in november 1997 gelanceerd als proefproject met een budget van 5 miljoen euro. In mei 1998 werd het in het groei- en werkgelegenheidsinitiatief (1998-2000) geïntegreerd en werd het budget met 84 miljoen euro verhoogd; wegens het gebrek aan belangstelling werd die verhoging later tot 52 miljoen euro gereduceerd (het saldo werd over de andere twee instrumenten verdeeld). Het programma was aanvankelijk beperkt tot de lidstaten, maar werd in 2000 uitgebreid naar IJsland, Liechtenstein en Noorwegen.

5.3. Context van de operatie

JEV was het antwoord op een lacune in de EU-ondersteuning voor de oprichting van transnationale joint ventures. Het in 1989 gelanceerde programma EC Investment Partners (ECIP) bood financiële steun aan EU-bedrijven die joint ventures wilden aangaan in Azië, Latijns-Amerika, het Middellandse-Zeegebied en Zuid-Afrika. Het in 1991 gestarte jointventureprogramma JOP (Phare/Tacis) gaf vergelijkbare steun aan bedrijven die joint ventures wilden aangaan in Midden- en Oost-Europa en de voormalige Sovjet-Unie. JEV moest het gebrek aan steun voor de oprichting van transnationale joint ventures binnen de EU (vanaf 2000 de EER) verhelpen.

Voor haalbaarheidsonderzoek zijn veel minder middelen beschikbaar voor JEV dan voor JOP en ECIP. Hiervoor werd maximaal 50 000 euro per JEV-project uitgetrokken, tegen 75 000 euro voor JOP- en 250 000 voor ECIP-projecten. Bij de oprichting van JEV werd aangenomen dat het lagere plafond gerechtvaardigd was omdat JEV-projecten minder complex zijn (kleinere afstanden binnen de EU en betere communicatie en infrastructuur). Dit maakte het programma misschien echter weer minder aantrekkelijk voor de KMO's en FI's.

Het JEV-netwerk van FI's, die als aanspreekpunt voor de KMO's fungeerden, was in wezen hetzelfde als dat van JOP en, in mindere mate, ECIP. JEV werd beschouwd als nuttige aanvulling op het "productaanbod" voor KMO's. Samen betekenden de drie programma's voor de FI's een kritische massa, waardoor ze extra personeel konden aannemen om de aanvragen te verwerken. Eind 1999 liep ECIP echter af. Het programma werd niet verlengd, zodat het aantal projecten voor vele FI's terugliep. Vanaf maart 2000 werd ook JOP opgeheven, zodat alleen JEV overbleef en vele FI's er nog slechter voor stonden. Gezien het kleine aantal JEV-aanvragen verlieten sommige FI's het netwerk (waardoor geografische lacunes ontstonden) terwijl andere hun activiteit terugschroefden. Daardoor werd JEV minder toegankelijk voor de KMO's en daalde de vraag nog verder.

Zowel ECIP als JOP waren (althans in zekere mate) het slachtoffer van de steeds omslachtiger procedures die de uitvoerende diensten en de begunstigen (KMO's) moesten volgen om onregelmatigheden zoveel mogelijk uit te sluiten. JEV onderging hetzelfde lot, zodat zo'n 20% van de KMO's hun aanvraag introkken omdat ze de aanvraagprocedure te omslachtig vonden of de aangevraagde financiële steun slechts gedeeltelijk werd verleend. Andere KMO's hebben zelfs nadat ze een joint venture waren aangegaan geen aanvraag voor investeringssteun ingediend omdat ze de procedure te lang vonden en de potentiële baten voor hen niet tegen de inspanningen opwogen.

5.4. Ontwikkeling van het programma

JEV kende (net als ECIP en JOP) een trage start. De vraag trok aan in 1999 en de eerste helft van 2000, maar daalde daarna weer. In 1999 werd een promotiefaciliteit in het leven geroepen ter ondersteuning van evenementen waar JEV werd gepromoot. De KMO's bleven echter veel minder geïnteresseerd dan verwacht en zowel FI's als KMO's uitten kritiek op de aanvraag- en betalingsprocedures. In maart 2000 trok DG Ondernemingen zich uit de promotie terug en werd het minder actief in het stuurcomité.

Gevolg gevend aan Beschikking 2000/819/EG van de Raad over het meerjarenprogramma voor ondernemingen en ondernemerschap (2001-2005) onderzochten de diensten van de Commissie in 2001 hoe JEV kon worden vereenvoudigd. De promotiefaciliteit werd in september 2001 hangende de resultaten van dit onderzoek opgeschort omdat de ondersteunde evenementen geen nieuwe aanvragen opleverden. Het werd echter duidelijk dat de gewenste vereenvoudiging volgens de beschikking van de Raad het verlies van het volledige toegewezen krediet inhield. De bestaande middelen konden evenmin worden gebruikt voor projecten in, of met KMO's uit, de kandidaat-lidstaten.

Uit het onderzoek bleek ook dat de administratiekosten per aanvraag zeer hoog waren. Ze werden geschat op 12 507 euro voor projecten van de promotiefaciliteit en 17 714 euro voor projecten ter voorbereiding van en investering in joint ventures (en zelfs 27 736 euro als de kosten van de promotieprojecten over deze projecten worden omgeslagen). De administratie van elk promotieproject kostte de Commissie meer dan **100%** van de gemiddelde toewijzing; voor de voorbereidings- en investeringsprojecten beliepen de administratiekosten **28%** (variabele kosten) of **44%** (inclusief de kosten van de promotiefaciliteit) van de gemiddelde toewijzing. Daarbovenop komt dat het stuurcomité de middelen voor de ingediende projecten vaak (en soms sterk) reduceerde, terwijl de personeelskosten opliepen omdat de aanvragen in elk stadium nauwgezet moesten worden gecontroleerd om de kans op onregelmatigheden tot een minimum te beperken.

Sinds de start van JEV heeft de Commissie per maand 30-50 informatieaanvragen ontvangen, die (voor KMO's) naar de FI's werden doorverwezen. Verhoudingsgewijs werden vooral na de

zomer van 2000 echter zeer weinig projectaanvragen ingediend. Hiervoor kan aan de volgende redenen worden gedacht:

- Joint ventures zijn de meest veeleisende en dure vorm van transnationale samenwerking tussen KMO's. De meeste KMO's lijken lossere samenwerkingsvormen te verkiezen waarin beslissingen ook zonder voorafgaande instemming van een partner kunnen worden genomen.
- Van de KMO's die directe investeringen in andere Europese landen overwogen, lijkt twee derde dit liever zelfstandig te doen; slechts een derde gaat, bijvoorbeeld via een joint venture met een lokale partner, een samenwerking aan om het risico te delen, de financiële inzet te beperken en de vertrouwdsheid van de partner met de lokale markten te benutten.
- De administratievergoeding van de FI's lag vrij laag (1 000 euro per aanvraag) en bood hen geen echte stimulans om KMO's aan te moedigen aan JEV deel te nemen. Bovendien vroeg de Commissie via de FI's vaak om aanvullende informatie. Sommige FI's vroegen de KMO's (soms grote) extra bedragen voor de acceptatie en behandeling van hun aanvraag, wat een ontmoedigend effect kan hebben gehad.
- JEV kreeg de reputatie langzaam, bureaucratisch en zeer omslachtig te zijn.

5.5. Vragenlijsten

In de enquête bij de KMO's kwam aan bod:

- hoe de aanvragers van het programma hadden gehoord en waarom ze een aanvraag hadden ingediend;
- hoe de aanvragers het effect van de steun op het succes van het programma inschatten en welke belangrijke resultaten werden behaald;
- wat het effect op de werkgelegenheid (nieuwe banen) eind 2001 was en wat de verwachtingen voor de volgende vijf jaar waren;
- hoe het programma in het algemeen werd gewaardeerd.

Daarnaast werd bij de FI's gepeild naar hun mening over:

- de doelstellingen en de deelnamecriteria;
- de technische werking van het programma;
- hun waardering van het programma in het algemeen.

5.6. Gegevensverzameling en -analyse

Daar het om een vrij kleine populatie ging, werden de JEV-vragenlijsten aan alle deelnemende KMO's en FI's gestuurd. De vragenlijsten voor de KMO's werden opgesteld in het Engels (met een toelichting) en vertaald in het Duits, Frans, Grieks, Italiaans, Nederlands, Portugees en Spaans; bedrijven met andere talen ontvingen de Engelse vragenlijst. De FI's kregen een Engelse vragenlijst.

In totaal werden vragenlijsten verstuurd naar 175 KMO's en 78 FI's.

De FI's werden vervolgens telefonisch aangemoedigd op de vragenlijst te antwoorden.

5.7. Resultaten

Gebruik van het programma

De vraag naar JEV was veel kleiner dan verwacht. Vanaf de start in 1998 tot 31 december 2001 ontvingen de diensten van de Commissie slechts 243 aanvragen, waarvan er 175 werden goedgekeurd. Tot 29 mei 2002 kwamen daar nog tien voorstellen bij, waarvan er vijf zijn goedgekeurd. Van de 180 goedgekeurde projecten waren er 54 voor promotie en 126 voor voorbereiding en investering. Per week werd gemiddeld iets meer dan 1 aanvraag ontvangen.

Op 29 mei 2002 was 13,2 miljoen euro toegewezen, exclusief technische bijstand maar inclusief promotieactiviteiten. Hiervan is 1,5 miljoen euro uitbetaald aan projecten.

In tegenstelling tot de verwachtingen gaf slechts zo'n 10% van de respondenten aan dat hun project te maken had met de commercialisering van O&O-resultaten. Bij meer dan de helft ging het om de toegang tot een nieuwe markt en diende het project vooral om de haalbaarheid te testen (41%) of een nieuw product of nieuwe dienst te ontwikkelen (30%).

Werkgelegenheid

Het effect van het programma op de werkgelegenheid was eveneens teleurstellend. Eind 2001 waren slechts vier aanvragen voor investeringssteun ontvangen en in alle vier de gevallen werd slechts 20% van de aanvankelijk geplande nieuwe banen daadwerkelijk gerealiseerd. In totaal zijn 12 nieuwe banen gecreëerd.

Uit de antwoorden van de KMO's blijkt dat 31 joint ventures zijn opgericht, met 252 nieuwe banen. De respondenten verwachten dat de werkgelegenheid in deze joint ventures over vijf jaar tot 787 zal stijgen.

Over het algemeen zijn er bij de KMO's zelf sinds de indiening van hun JEV-aanvraag wel banen bijgekomen, maar dat JEV daartoe had bijgedragen, kan niet worden aangetoond. Uit de enquête blijkt dat de werkgelegenheid bij de aanvragers sinds de aanvraag met gemiddeld 9% was gestegen en dat in de joint ventures voor de volgende vijf jaar een stijging van de werkgelegenheid met een factor drie werd verwacht. De stijging van de werkgelegenheid bij de joint ventures en de verwachtingen voor de komende vijf jaar in de bedrijven zelf waren het hoogst in Frankrijk, Italië, Denemarken en België.

Volgens de antwoorden bevond iets meer dan 10% van het totale aantal banen in de bedrijven zich bij de joint ventures. Het is niet bekend in welke mate de stijging bij de joint ventures toe te schrijven is aan een overplaatsing van werknemers uit de deelnemende bedrijven. De respondenten voorspelden een stijging binnen vijf jaar van gemiddeld zo'n 30% in het hoofdbedrijf en 17% bij de partners. Verreweg de meeste opgerichte joint ventures hebben tot nu toe geen investeringssteun aangevraagd. De procedure wordt algemeen te lang en omslachtig bevonden en de joint ventures hebben daarnaast slechts beperkt in vaste activa geïnvesteerd, zodat de 10% steun niet opweegt tegen de administratieve inspanningen.

Enquêteresultaten

Er werden twee verschillende vragenlijsten verstuurd, een voor alle FI's en een voor de KMO's die een JEV-aanvraag hadden ingediend. Van 88 KMO's en 40 FI's werd een antwoord ontvangen. De voornaamste resultaten waren:

- 37 KMO's meldden dat een joint venture was of werd opgericht. De precieze vorm van de joint ventures is niet bekend.
- Slechts 17 KMO's zouden hun project zonder JEV-steun niet zijn begonnen, 63 zouden dat misschien, waarschijnlijk of beslist wel hebben gedaan. Dit wijst erop dat de toegevoegde waarde van het programma laag is. Anderzijds vond zo'n 80% van de KMO's het programma cruciaal, zeer nuttig of nuttig voor de oprichting van de joint venture, wat enigszins met het voorgaande in tegenspraak is.
- De meeste KMO's waren tevreden met de service van de FI.
- In totaal waren 32 KMO's tevreden, zeer tevreden of geheel tevreden en 42 niet erg tevreden of helemaal niet tevreden over JEV.

Ondanks dit tevredenheidsniveau maakten veel respondenten (ongeveer 80%) gebruik van de mogelijkheid opmerkingen te geven, waaruit meestal ontevredenheid over de werking van het instrument bleek. Er waren wel enkele positieve opmerkingen, maar de overgrote meerderheid sprak een vernietigend oordeel uit en noemde de procedures te bureaucratisch, ingewikkeld, traag en star. Daarbij werd geen blad voor de mond genomen.

5.8. Conclusies en aanbevelingen

Relevantie en doeltreffendheid

Hoewel het idee goed leek, heeft de praktijk uitgewezen dat JEV voor KMO's niet erg interessant is. Dit is tot uiting gekomen in de geringe belangstelling en de negatieve reacties (in de enquête) van veel deelnemers.

Efficiëntie

Bovendien waren de administratiekosten per aanvraag extreem hoog en zeer moeilijk te verantwoorden, terwijl de noodzaak procedures te hanteren die de kans op onregelmatigheden zoveel mogelijk beperken (een lering uit het JOP-programma) tot een voor de begunstigde KMO's te trage besluitvorming heeft geleid.

Hoewel JEV voor een aantal KMO's beslist heeft geholpen bij de oprichting van een transnationale joint venture, was de totale impact van het programma dus zeer beperkt.

Toegevoegde waarde

Net zoals voor de andere groei- en werkgelegenheidsinitiatieven is het onmogelijk de toegevoegde waarde precies te meten. Gezien de moeilijkheden die de gebruikers van JEV ondervonden, mag echter redelijkerwijs worden aangenomen dat het effect vaak eerder negatief dan positief was. Veel bedrijven spraken van verloren tijd en moeite omdat hun aanvraag uiteindelijk toch werd verworpen. Er was wel een potentiële bijkomende faciliteit,

maar die bleek weinig toegankelijk of grotendeels irrelevant omdat de investeringen in de joint venture te klein waren.

Geschiktheid

Aangezien:

- het onmogelijk is het programma te vereenvoudigen zonder het hele toegewezen budget (ongeveer 42 miljoen euro) te verliezen;
- de middelen niet voor projecten in de kandidaat-lidstaten kunnen worden gebruikt;
- steeds meer FI's in het JEV-netwerk zich geheel of gedeeltelijk uit het programma terugtrekken en sommige FI's KMO's afraden eraan deel te nemen, zodat het steeds kleiner wordt;
- stopzetting van JEV waarschijnlijk geen reële negatieve impact op de KMO-activiteit heeft, omdat het programma voor de doelgroep nauwelijks interessant blijkt;
- JEV het soort programma is dat de Commissie eigenlijk liever niet beheert (omdat kleine dossiers tot in detail moeten worden beheerd),

luidt de gevolgtrekking uit deze evaluatie dat JEV geschikt noch kosteneffectief is en dus zo snel mogelijk moet worden afgebouwd. De nog niet bestede middelen moeten elders worden ingezet.

Lering

Mocht in de toekomst een soortgelijk instrument worden overwogen, dan moeten opzet en uitvoering ervan opnieuw worden overdacht. De Commissie lanceert bij voorkeur geen programma's waarvoor microprojecten moeten worden beheerd die veel middelen opsloppen.

6. MKB-GARANTIEFACILITEIT

Dit deel moet worden gelezen in samenhang met het jaarverslag 2001 over het groei- en werkgelegenheidsinitiatief (1998-2000) van 1 juli 2002 (COM(2002) 345), waarin de faciliteit wordt beschreven.

6.1. Voornaamste conclusies en aanbevelingen

De MKB-garantiefaciliteit verruimt de toegang tot leningfinanciering en is zeer doeltreffend gebleken als onderdeel van een reeks maatregelen voor met name kleinere KMO's met groeipotentieel maar onvoldoende zekerheden. De grote belangstelling voor de financiering bevestigt de relevantie en geschiktheid van het programma.

De MKB-garantiefaciliteit bereikt in de hele EU vrij veel KMO's in diverse sectoren.

Meer dan 90% van de bedrijven die een leninggarantie kregen, had minder dan tien werknemers. De werkgelegenheid bij deze microbedrijven steeg aanzienlijk, daar het vaak om starters ging. De meeste begunstigden zijn in traditionele sectoren actief.

De uitvoering van de faciliteit moet blijven verlopen via een door de EIF beheerd netwerk van FI's en de banken waarmee deze samenwerken.

Over het algemeen wordt de faciliteit in de hele EU veel gebruikt. Een uitbreiding tot de kandidaat-lidstaten, waar het financieringsaanbod klein is, kan bijzonder nuttig zijn, mits voldoende geschikte FI's worden gevonden.

6.2. Overzicht van de faciliteit

De MKB-garantiefaciliteit is opgezet om de werkgelegenheid te bevorderen en ondersteunt daartoe investeringen van KMO's binnen de EU door de toegang tot leningfinanciering te verruimen voor KMO's die onvoldoende zekerheden kunnen bieden. Doorgaans gebeurt dit door de capaciteit van zowel nieuwe als bestaande garantiestelsels in de lidstaten te vergroten.

De faciliteit zorgt voor een groter garantievolume van de bestaande garantieproducten van de FI's, toegang voor meer kleine bedrijven tot leningen voor allerlei investeringen en garanties voor riskantere leningen. Ze dekt tot een vooraf bepaald bedrag een deel van de verliezen op de garanties. De faciliteit wordt op trustbasis beheerd door het EIF. Dit beheert de contacten met de financiële instellingen die zich bij de faciliteit willen aansluiten, evalueert de aanvragen en dient de geselecteerde voorstellen ter goedkeuring bij de diensten van de Commissie in. De samenwerking met de lidstaten verloopt via contacten tussen het EIF en de nationale autoriteiten.

6.3. Context

Het EIF heeft een contract met 23 FI's in 12 landen. In sommige landen bestaan geen garantiestelsels of kende de faciliteit weinig belangstelling. Het EIF heeft daar andere geschikte financiële organisaties gezocht, teneinde de KMO's in elke lidstaat garantiesteun te verlenen.

Op 29 mei 2002 had het EIF het volledige budget van 187 miljoen euro toegewezen, met de volgende geografische spreiding: Duitsland (25%), Frankrijk (20%), Italië (16%), Spanje (12%), Nederland (7%), België en het VK (elk 4%), Denemarken, Oostenrijk en Zweden (elk 3%), Finland (2%) en Portugal (1%).

Drie lidstaten werden op 29 mei 2002 niet door de MKB-garantiefaciliteit bestreken: Griekenland, Ierland en Luxemburg.

Op 30 juni 2002 hadden KMO's in het kader van de faciliteit voor in totaal 7,3 miljard euro aan leningen ontvangen. De FI's hadden 139 miljoen euro aan begrotingsmiddelen benut, zodat het hefboomeffect zeer hoog (55) was. Volgens de prognoses van de FI's zal op basis van de toewijzingen van 187 miljoen euro (het totale beschikbare budget voor de garanties, exclusief commissies) 9,8 miljard euro aan leningen worden verstrekt.

6.4. Overzicht van de ontwikkeling van de faciliteit

De MKB-garantiefaciliteit dient om het leningaanbod voor kleinere bedrijven (minder dan 100 werknemers) in traditionele sectoren te verhogen door leninggaranties ter beschikking te stellen, voornamelijk met het oog op een gunstig effect op de groei van de KMO's en de werkgelegenheid. De Gemeenschapsbegroting dekt alle kosten van de faciliteit, inclusief de verliezen van het EIF op de leninggaranties en andere in aanmerking komende kosten of uitgaven voor de faciliteit.

Wegens de hoge risico's van leningen aan KMO's en de economische vertraging aan het eind van 2001 hebben de banken hun leningactiviteit gereduceerd. De totale activiteit van de FI's in het kader van de faciliteit is dus ook afgenomen. Terwijl het aantal garanties in de portefeuilles van de MKB-garantiefaciliteit daalde, zijn ook meer garanties geannuleerd, vooral in het laatste kwartaal van 2001. In 2002 trok de vraag naar garanties echter sterk aan.

De verslechtering van de marktomstandigheden sinds eind 2000, de minder goede kortetermijnvooruitzichten voor de groei en de toename van het aantal problemleningen maken de uitvoering en het beheer van de faciliteit nog moeilijker en kunnen voor een aantal garantiestelsels ook leiden tot grotere verliezen dan verwacht.

6.5. Vragenlijsten

De vragenlijst die naar de KMO's is gestuurd, peilde naar:

- het soort investeringen waarvoor steun was ontvangen;
- het belang van de faciliteit voor het project en het effect ervan;
- het effect op de werkgelegenheid tot eind 2001;
- de verwachte werkgelegenheid over vijf jaar.

6.6. Gegevensverzameling en -analyse

Daar relatief veel KMO's van de faciliteit gebruik hebben gemaakt, werd de enquête bij een steekproef uitgevoerd. De databank van het EIF met door de FI's verschaft gegevens werd als basisgegevensbron gebruikt. Deze databank bevat identificatiegegevens en adressen voor alle KMO's. Met de hulp van het EIF en bijstand en advies van Eurostat werd volgens onderstaande methode een steekproef bepaald.

Om de effecten van de faciliteit over een redelijke periode te kunnen meten kwamen voor de steekproef alleen KMO's in aanmerking die op 31 december 2000 een leninggarantie hadden ontvangen. In de steekproef werden alle voor 31 december 1998 toegekende gegarandeerde leningen opgenomen (in totaal 158, vooral in Oostenrijk en Nederland). Aangezien er in totaal slechts tien leningen waren voor Portugal, werden deze alle opgenomen.

Van alle op 31 december 2000 in de databank opgenomen bedrijven had circa 40% 0-1, circa 33% 2-4 en circa 14% 5-9 werknemers. Daar een aanzienlijk deel van de bedrijven vrij klein was, werden de bedrijven voor de steekproef naar omvang ingedeeld in de klassen 0-1, 2-4, 5-9 en ≥ 10 werknemers. Aangezien circa 87% 0-9 werknemers had, werd aan de klasse met ≥ 10 werknemers een extra gewicht toegekend om zo voor die klasse meer gegevens te krijgen. Daarnaast ontbraken voor 4% van de bedrijven de gegevens over het aantal werknemers. Er werd voor gezorgd dat dit ook zo was in de steekproef, die dus als volgt naar omvang was ingedeeld:

Aantal werknemers	Alle gegevens in de databank	Steekproef
Onbekend	4%	4%
0-1	40%	35%
2-4	33%	27%
5-9	14%	18%
≥ 10	9%	16%
	100%	100%

De steekproef bevatte gegevens voor alle deelnemende landen behalve het VK, aangezien de faciliteit pas in 2001 in het VK werd geactiveerd. De onderstaande tabel toont de verdeling van de steekproef over de lidstaten. De steekproef omvatte 2 000 bedrijven uit een totale populatie van ongeveer 54 500 KMO's.

	Totale populatie		Steekproef	
Oostenrijk	2 518	4,6%	238	11,9%
België	277	0,5%	31	1,6%
Duitsland	11 556	21,2%	293	14,7%
Denemarken	128	0,2%	28	1,4%
Spanje	2 698	4,9%	165	8,3%
Frankrijk	16 660	30,5%	425	21,3%
Finland	436	0,8%	66	3,3%
Italië	16 130	29,5%	399	20,0%
Nederland	2 156	3,9%	205	10,3%
Portugal	10	0,0%	10	0,5%
Zweden	2 069	3,8%	140	7,0%
	54 638	100%	2 000	100%

De vragenlijsten voor de KMO's werden opgesteld in het Engels (met toelichting) en vertaald in het Deens, Duits, Fins, Frans, Italiaans, Nederlands, Portugees, Spaans en Zweeds. Ze werden per post verstuurd, met de vermelding dat er ook een elektronische versie kon worden aangevraagd.

De kwaliteit van het adressenbestand bleek pover. Het lag voor de hand dat een aantal bedrijven niet meer op het oorspronkelijke adres te bereiken zouden zijn, maar het aantal onbestelbare vragenlijsten was hoger dan verwacht.

6.7. Enquêteresultaten

De volgende tabel groepeerde de antwoorden op de enquête per lidstaat:

Lidstaat	Verstuurd	Ontvangen	%
Oostenrijk	238	57	24%
België	31	3	10%
Duitsland	293	57	20%
Denemarken	28	5	18%
Spanje	165	17	10%
Frankrijk	425	34	8%
Finland	66	29	44%
Italië	399	121	30%
Nederland	205	47	23%
Portugal	10	5	50%
Zweden	140	30	21%
Totaal	2 000	405	20%

Van de 2 000 verstuurde vragenlijsten voor de MKB-garantiefaciliteit werden er 405 beantwoord. De lage respons uit Frankrijk, België en Spanje ligt waarschijnlijk grotendeels aan de gebrekkige adresgegevens.

De volgende analyse stoelt op deze antwoorden. Enkele onmogelijk lijkende cijfers werden gecorrigeerd, maar afgezien daarvan zijn de cijfers als correct beschouwd; de respondenten hadden immers geen reden om foute informatie op te geven, daar er geen gevolgen (bijvoorbeeld voor financiering) aan de antwoorden verbonden waren.

Werkgelegenheid

Het is moeilijk met zekerheid vast te stellen of het baneneffect rechtstreeks door de MKB-garantiefaciliteit werd bewerkstelligd of een gevolg was van de investeringsprojecten op zich. De resultaten lijken er echter op te wijzen dat de garantie bij de projecten een grote rol speelde. Zo'n 74% van de respondenten antwoordde dat de investering was gericht op het scheppen van banen (87% van deze respondenten bevestigde dat dit doel was bereikt) of op het behoud van banen (hiervan bevestigde 81% dat het doel was bereikt). Het totale aantal werknemers was met ongeveer 30% gestegen ten opzichte van het aantal ten tijde van de leningaanspraak (van 3 300 naar 4 300). Dit is een zeer goed resultaat.

De projecten waren over diverse sectoren gespreid. Grote stijgingen (meer dan 50%) werden gemeld in de sectoren vervoer ("Vervoer, waaronder vervoer over de weg en per spoor, exploitatie van taxi's, vervoer over water, reisbureaus, opslag en telecommunicatie"), onderwijs en gezondheidszorg.

Eind 2001 hadden de meeste banen betrekking op de leeftijdsgroepen 25-34 (38%) en 35-54 jaar (40%). Het ging grotendeels (86%) om volledige banen. (Een gespecialiseerd bedrijf gaf meer dan 1 000 werknemers op die slechts vijf dagen per jaar werkten; de cijfers werden voor deze uitschieter gecorrigeerd.) De verhouding tussen mannen en vrouwen was ongeveer 2:1.

Meer dan 72% van de respondenten meldde dat de lening doorslaggevend was geweest voor het investeringsproject, terwijl minder dan 10% dacht dat het project ook zonder lening zoals gepland zou zijn doorgegaan.

Het aantal nieuwe banen (eind 2001) werd bekeken per land en per grootteklasse. Gemiddeld telden de KMO's minder dan tien werknemers. De populatie werd op grond van het aantal werknemers ten tijde van de aanvraag in de volgende klassen ingedeeld: 0-1, 2-4, 5-9 en ≥ 10 . (Voor sommige leningstelsels die onder de MKB-garantiefaciliteit vallen, komen alleen bedrijven met maximaal tien werknemers in aanmerking.)

Per bedrijf werden gemiddeld circa 2,5 banen gecreëerd (de gemiddelde bedrijfsomvang nam toe van 8,2 tot iets minder dan 11) en in de grootste bedrijven (≥ 10 werknemers) wel 3,9 (toename van 26,5 tot 30,4). Als alleen de bedrijven die banenschepping als doel opgaven worden beschouwd, stijgt het gemiddelde tot 3,9 (toename van de omvang van 7 tot 11). Deze stijging deed zich in alle grootteklassen voor, maar vooral bij de grootste bedrijven, waar gemiddeld 6,8 banen bijkwamen (de omvang nam toe van 28 tot 35). De bijdrage tot de werkgelegenheid was het grootst in Frankrijk en Spanje (in Denemarken is de steekproef klein), en ook in Duitsland werden goede resultaten bereikt.

Procentueel kwamen er in de microbedrijven (minder dan tien werknemers) veel banen bij. Deze bedrijven maakten meer dan 90% van de populatie van begunstigden uit en meldden een stijging van de werkgelegenheid met zo'n 86%.

De werkgelegenheidsvooruitzichten voor eind 2002 en 2003 waren minder goed. Een aanzienlijk aantal respondenten gaf geen prognose van de werkgelegenheid in 2002 en 2003. Voor de analyse werd aangenomen dat het aantal banen bij die bedrijven ten minste niet zou

afnemen ten opzichte van het voorgaande jaar. De antwoorden werden voor die aanname gecorrigeerd en de resulterende prognoses voor de stijging van de werkgelegenheid waren 8,5% voor eind 2002 en 10% voor eind 2003.

Dat komt neer op ongeveer een nieuwe baan per bedrijf in zowel 2002 als 2003, wat erop wijst dat de banenschepping eind 2001 grotendeels voltooid was. De grootste bedrijven voorspelden meer nieuwe banen (gemiddeld circa 2,6) voor 2003.

Opleiding

De opgegeven opleiding per werknemer duurde slechts 2,5 mandagen. Kleinere bedrijven in traditionele sectoren zien misschien niet altijd het belang van investering in opleiding in. Werknemers in Duitsland kregen de meest opleiding (6,9 mandagen), en ook in Oostenrijk (2,8), Denemarken (3) en Italië, Spanje en Finland (3,5) lagen de cijfers boven het gemiddelde.

Waardering van de faciliteit

De begunstigde KMO's weten niet altijd dat het om een Europese faciliteit gaat. Alleen in Italië en Nederland wist een meerderheid dat de garantiesteun voor hun lening van de EU afkomstig was. Gemiddeld 53% (en in Zweden zelfs 100%) van de bedrijven wist dit niet.

Verreweg de meeste KMO's (circa 72%) vermoedden dat hun project zonder steun van de MKB-garantiefaciliteit aanzienlijk vertraagd of teruggeschoefd (38%) of zelfs helemaal niet doorgegaan (35%) zou zijn; minder dan 10% meldde dat het ook zonder garantiesteun volgens plan zou zijn uitgevoerd. Dit wijst erop dat de faciliteit nut had, wat wordt bevestigd door het aantal KMO's die voor een volgende investering opnieuw aan een leningaanvraag zouden denken: van de KMO's met investeringsplannen (circa 58% van de respondenten) zei 82% weer een leningaanvraag in het kader van de faciliteit te zullen overwegen. Dit wijst op een grote tevredenheid.

De overgrote meerderheid (95%) achtte hun project belangrijk voor de ontwikkeling van het bedrijf en circa 26% omschreef het als cruciaal voor het voortbestaan ervan. Als grootste voordelen werden een stijging van de omzet (56%) en de ontwikkeling van nieuwe producten of diensten (33%) genoemd. De efficiëntietoename was het meest uitgesproken voor de productiesystemen en -processen (45%), maar ook voor verkoop en marketing (39%) en financiën en administratie (33%) waren de resultaten zeer positief, terwijl slechts zo'n 10% enige verbetering op het gebied van onderzoek en ontwikkeling bespeurde.

Opmerkingen van de KMO's

Sommige respondenten maakten gebruik van de mogelijkheid opmerkingen te maken. Er klonken wel enkele negatieve geluiden, maar meestal ging het om verduidelijkingen van de gegeven antwoorden. Als men al van een trend kan spreken, dan was die eerder positief.

6.8. Conclusies en aanbevelingen

Relevantie en geschiktheid

Het groei- en werkgelegenheidsinitiatief heeft ten doel de beschikbaarheid van leningfinanciering voor KMO's met groeipotentieel te vergroten zodat ze banen kunnen scheppen. Als een van de maatregelen voor met name kleinere KMO's met groeipotentieel is de MKB-garantiefaciliteit hierin doeltreffend gebleken. De relevantie en geschiktheid van de

faciliteit worden onderstreept door de grote belangstelling voor de financiering. Kleine bedrijven hebben behoefte aan financiering en het daarmee gepaard gaande financiële advies van deskundige financiële intermediairs en banken die dicht bij de klant staan.

Doeltreffendheid

De MKB-garantiefaciliteit is zeer doeltreffend gebleken. Ze bereikt een aanzienlijk aantal KMO's in zeer diverse sectoren in de meeste lidstaten.

De faciliteit heeft de toegang tot financiering voor kleinere KMO's doeltreffend verruimd en bijgedragen tot de werkgelegenheid. Naar alle waarschijnlijkheid zal ze dat ook blijven doen. Ze moet ook in de toekomst door de Commissie als instrument ter ondersteuning van KMO's worden gepromoot. Meer dan 90% van de bedrijven die van een gegarandeerde lening profiteerden, telde minder dan tien werknemers en de werkgelegenheid bij deze microbedrijven is er aanzienlijk op vooruitgegaan.

De meeste begunstigden zijn actief in traditionele sectoren.

Efficiëntie

Door te steunen op een netwerk van FI's en hun bankrelaties werkt de faciliteit zeer efficiënt; de geprivilegieerde relatie tussen banken en hun klanten wordt zo immers goed benut. Daar het EIF de uitvoering beheerde, was de personeelsbelasting voor de instellingen vrij klein. Het EIF beheert naast de faciliteit ook andere programma's, waardoor het een expertise heeft opgebouwd die beslist ook bij het beheer van de faciliteit van pas komt.

Toegevoegde waarde

Volgens de operationele teams heeft de MKB-garantiefaciliteit ertoe geleid dat KMO's meer toegang kregen tot financiering door de FI's die met de faciliteit samenwerken.

Over het algemeen beschouwen banken leningen aan KMO's als weinig lucratief wegens de relatief hoge administratiekosten, de relatief grotere risico's en het gebrek aan informatie om het kredietrisico goed vast te stellen. Mede door de geplande wijziging van het akkoord van Bazil zullen KMO's daarom in de toekomst minder gemakkelijk aan leningfinanciering komen.

Hoewel moeilijk met zekerheid kan worden bepaald of de resultaten bij de begunstigden rechtstreeks aan dit soort regeling kunnen worden toegeschreven, is het duidelijk dat de MKB-garantiefaciliteit bij de populatie een beduidende positieve impact heeft gehad. Zowel de werkgelegenheid bij als de operaties van veel KMO's die van de faciliteit hebben geprofiteerd, zijn sterk gegroeid.

Lering

Over het algemeen is de belangstelling voor de faciliteit in de hele EU groot. Uitbreiding van de faciliteit naar de kandidaat-lidstaten, waar financiering moeilijk toegankelijk is, zou bijzonder nuttig zijn, mits voldoende geschikte FI's worden gevonden.

Er moet misschien nog wat meer in promotie worden geïnvesteerd om duidelijk te maken dat het om een Europees initiatief gaat. Ook moet de promotie van de faciliteit worden volgehouden in lidstaten waar er minder gebruik van wordt gemaakt. Het aantal deelnemers blijft toenemen. Het verdient aanbeveling na te gaan of deze positieve trend aanhoudt.

De resultaten tot dusver bevestigen duidelijk dat de faciliteit in een behoefte van KMO's, met name die met minder dan tien werknemers, voorziet. De inzet van aanvullende begrotingsmiddelen ter stimulering van aanvragen van startersbedrijven moet worden overwogen.

TOELICHTING

1. Inleiding

Het evaluatieverslag over het Groei- en werkgelegenheidsinitiatief (1998-2000) werd opgesteld overeenkomstig artikel 7(2) van Besluit 98/347/EG van de Raad van 19 mei 1998. Krachtens dit besluit dient de Commissie een evaluatie te geven van het programma, met name van het totale gebruik dat ervan is gemaakt, de onmiddellijke gevolgen ervan voor het scheppen van werkgelegenheid en de vooruitzichten voor het scheppen van werkgelegenheid op lange termijn door het MKB.

Op 20 december 2000 heeft de Raad bij Beschikking 2000/819/EG besloten de financiële instrumenten van het Groei- en werkgelegenheidsinitiatief (de MKB-garantiefaciliteit, de ETF-startersregeling en het programma Joint European Venture (JEV)) op basis van deze nieuwe rechtsgrond uit te breiden. Ook werd een nieuw instrument toegevoegd, namelijk de startkapitaalactie. Er werd echter geen extra budget voor het JEV-programma gepland.

Volgens punt IV van bijlage II bij deze beschikking moest het JEV-programma worden vereenvoudigd om het beter af te stemmen op de behoeften van het MKB, ook in de kandidaat-lidstaten, en onderzocht de Commissie of een dergelijke vereenvoudiging mogelijk was. Na een zorgvuldige analyse heeft de Commissie evenwel vastgesteld dat een substantiële vereenvoudiging van het JEV-programma in het kader van Beschikking 2000/819/EG om de volgende redenen niet mogelijk is:

- deze beschikking bevat geen regels die de Commissie in staat stellen maatregelen te nemen om de structuur van het in bijlage II bij Besluit 98/347/EG van de Raad beschreven programma te wijzigen;
- deze beschikking bevat geen regels die de Commissie in staat stellen de criteria voor deelname aan het in Besluit 98/347/EG van de Raad vervatte programma aan te passen;
- het budget voor JEV werd toegewezen op basis van de raamovereenkomst tussen de Commissie en de financiële intermediairs in het JEV-netwerk. Alle substantiële wijzigingen van deze overeenkomsten, die noodzakelijk worden geacht om het programma te vereenvoudigen en de financiële belangen van de Gemeenschap afdoende te beschermen, zijn bijgevolg strijdig met artikel 6(5) van het oude Financieel Reglement (dat van kracht was op het ogenblik van de toewijzing);
- het budget voor JEV werd toegewezen in het kader van het Groei- en werkgelegenheidsinitiatief (1998-2000) en is daarom exclusief voorbehouden voor de landen die tot de Europese Unie en de Europese Economische Ruimte behoorden toen Besluit 98/347/EG van de Raad van kracht werd. Het kan dan ook niet worden aangewend voor projecten waarbij toetredingslanden en kandidaat-lidstaten betrokken zijn;
- Beschikking 2000/819/EG staat niet toe dat de Commissie de definitie van "transnationale joint venture" (de enige vorm van transnationale samenwerking die krachtens Besluit 98/347/EG in aanmerking komt) uitbreidt tot "transnationaal partnerschap" (waarnaar in Beschikking 2000/819/EG wordt

verwezen), wat voor elke wijziging van het programma echter noodzakelijk wordt geacht.

Volgens de evaluatie van het Groei- en werkgelegenheidsinitiatief kunnen twee van de drie financiële instrumenten, namelijk de MKB-garantiefaciliteit en de ETF-startersregeling, als een succes worden bestempeld. Het JEV-programma daarentegen, dat bedoeld was om kleine en middelgrote ondernemingen bij de oprichting van nieuwe transnationale joint ventures binnen de Europese Unie (en later de Europese Economische Ruimte) bij te staan, was geen succes. Dit is het gevolg van de zwakke marktvraag (slechts een heel klein deel van de beschikbare begrotingsmiddelen werd aan projecten besteed), het geringe werkgelegenheidscheppende effect, de lage kosteneffectiviteit voor zowel de Commissie als het MKB en een over het algemeen geringe tevredenheid van het MKB met het instrument.

2. Doel van het voorstel van de Commissie

Het hoofddoel van het voorstel van de Commissie is het JEV-programma zo spoedig mogelijk stop te zetten en de niet-bestede fondsen (+/- 43 miljoen euro) naar de algemene begroting te doen terugvloeiën.

Tegelijkertijd stelt de Commissie voor om in bijlage I bij Beschikking 2000/819/EG van de Raad diverse kleine wijzigingen aan te brengen in verband met de inwerkingtreding van het nieuwe OTO-kaderprogramma, de mogelijkheid dat OTO-activiteiten voor de ETF-startersregeling in aanmerking komen en de duur van de startperiode voor specifieke hightechsectoren.

3. Inhoud van het voorstel van de Commissie

De volgende twee documenten worden aan de Raad en het Europees Parlement overgelegd:

- (1) het evaluatieverslag over het Groei- en werkgelegenheidsinitiatief;
- (2) een voorstel tot wijziging van Beschikking 2000/819/EG van de Raad betreffende een meerjarenprogramma voor ondernemingen en ondernemerschap, met name voor het midden- en kleinbedrijf (MKB) (2001-2005).

Volgens de procedure van artikel 251 van het Verdrag wordt de Raad en het Parlement verzocht hun goedkeuring te hechten aan de voorgestelde wijziging van Beschikking 2000/819/EG van de Raad, bestaande uit:

- (1) de machtiging tot stopzetting van het JEV-programma;
- (2) de wijziging van bijlage 1 bij Beschikking 2000/819/EG van de Raad om explicieter te refereren aan de mogelijkheid dat OTO-activiteiten voor de ETF-startersregeling in aanmerking komen, de verwijzing naar het vijfde OTO-kaderprogramma te actualiseren (om rekening te houden met de start van het zesde kaderprogramma) en de duur van de startfase voor specifieke hightechsectoren, met name biowetenschappen, tot 10 jaar te verlengen (om rekening te houden met de doorgaans langere ontwikkelings- en testfasen voordat producten in deze specifieke sectoren in de handel worden gebracht).

Voorstel voor een

BESLUIT VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

tot wijziging van Beschikking 2000/819/EG betreffende een meerjarenprogramma voor ondernemingen en ondernemerschap, met name voor het midden- en kleinbedrijf (MKB) (2001-2005)

(voor de EER relevante tekst)

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap en met name op artikel 157, lid 3,

Gezien het voorstel van de Commissie⁸,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité⁹,

Gezien het advies van het Comité van de Regio's¹⁰,

Volgens de procedure van artikel 251 van het Verdrag,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Op 5 november 1997 heeft de Commissie haar goedkeuring gehecht aan Besluit 97/761/EG tot goedkeuring van een mechanisme voor de ondersteuning van het MKB bij de oprichting van transnationale joint ventures in de Gemeenschap¹¹.
- (2) De ETF-startersregeling, het programma Joint European Venture (JEV) en de MKB-garantiefaciliteit waren maatregelen die zijn genomen bij Besluit 98/347/EG van de Raad van 19 mei 1998 betreffende maatregelen voor financiële bijstand aan innoverende en werkgelegenheidscheppende kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's) - Het groei- en werkgelegenheidsinitiatief¹².
- (3) Het bij Beschikking 2000/819/EG¹³ van de Raad vastgestelde meerjarenprogramma, dat op 20 december 2000 is aangenomen, is bedoeld om het financiële klimaat voor de ondernemingen te verbeteren door met name de werking van de ETF-startersregeling te verbeteren, de MKB-garantiefaciliteit te wijzigen en, wat het JEV-programma betreft, de krachtens Besluit 98/347/EG tot 31 december 2000 verrichte vastleggingen

⁸ PB C [...] van [...], blz. [...].

⁹ PB C [...] van [...], blz. [...].

¹⁰ PB C [...] van [...], blz. [...].

¹¹ PB L 310 van 13.11.1997, blz. 28.

¹² PB L 155 van 29.5.1998, blz. 43.

¹³ PB L 333 van 29.12.2000, blz. 84.

te gebruiken voor ondernemingen die overwegen een transnationaal partnerschap aan te gaan.

- (4) Volgens punt IV van bijlage II bij Beschikking 2000/819/EG heeft de ervaring uitgewezen dat het JEV-programma moet worden vereenvoudigd opdat verzoeken van KMO's om financiële bijdragen snel door de financiële intermediairs en de Commissiediensten worden behandeld en om ervoor te zorgen dat de communautaire middelen correct worden gebruikt. Daarin stond ook dat de Commissie de mogelijkheden onderzocht om de criteria voor steunverlening aan te passen teneinde ze beter af te stemmen op de behoeften van het MKB op het gebied van grensoverschrijdende investeringen, onder meer ook in de kandidaat-lidstaten.
- (5) Op 10 september 2002 heeft het Europees Parlement een resolutie¹⁴ aangenomen met betrekking tot het verslag van de Commissie¹⁵ over het Groei- en werkgelegenheidsinitiatief, waarin het erop wijst dat het JEV-programma in zijn huidige vorm niet meer geschikt is.
- (6) De conclusie van de evaluatie van het Groei- en werkgelegenheidsinitiatief volgens de situatie op 29 mei 2002¹⁶ is dat de gebruikmaking van het JEV-programma door de markt gering is, het werkgelegenheidscheppend effect beperkt is en de administratieve kosten zeer hoog zijn en dat JEV zo snel mogelijk moet worden stopgezet.
- (7) Om redenen van kosteneffectiviteit moet de Commissie zich geleidelijk terugtrekken uit programma's waarbij kleine geldbedragen moeten worden beheerd, zoals dat het geval is met de projecten die in het kader van het JEV-programma worden gefinancierd.
- (8) Na een zorgvuldige analyse moet worden besloten dat een substantiële vereenvoudiging van het JEV-programma niet mogelijk is, aangezien elke substantiële wijziging in de structuur of de steunverleningscriteria de aard van het programma zou veranderen en dus buiten het wettelijke kader (Besluit 98/347/EG van de Raad) zou vallen. Het zou dan ook niet mogelijk zijn de resterende toegewezen begrotingsmiddelen aan te wenden, laat staan ze te gebruiken voor projecten waarbij toetredingslanden en kandidaat-lidstaten betrokken zijn.
- (9) Het budget voor het JEV-programma is toegewezen op basis van raamovereenkomsten met de financiële intermediairs in het JEV-netwerk, waardoor een rechtstreekse juridische band tussen de Commissie en die intermediairs is ontstaan. Het is bijgevolg niet mogelijk de bestaande raamovereenkomsten te vervangen door rechtstreekse wettelijke overeenkomsten tussen de Commissie en KMO's, wat voor dit specifieke programma tot vereenvoudiging en een betere bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap zou hebben geleid.

¹⁴ http://www2.europarl.eu.int/omk/sipade2?SAME_LEVEL=1&LEVEL=4&NAV=S&LSTDOC=Y&PUBREF=-//EP//TEXT+REPORT+A5-2002-0304+0+DOC+XML+V0//EN.

¹⁵ Verslag van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad - Groei en werkgelegenheidsinitiatief - Maatregelen voor financiële bijstand aan innoverende en werkgelegenheidscheppende kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's), COM(2002) 345 van 1.7.2002.

¹⁶ [COM(2003) XXX]

- (10) Om te voorkomen dat het resterende budget verloren gaat, zijn alleen relatief kleine ingrepen in de procedure mogelijk, maar die kunnen niet garanderen dat het programma daarna opmerkelijk beter werkt.
- (11) De resterende toegewezen begrotingsmiddelen kunnen niet worden gebruikt voor projecten waarbij toetredingslanden en kandidaat-lidstaten betrokken zijn, aangezien dit budget in het kader van het Groei- en werkgelegenheidsinitiatief (1998-2000) werd toegewezen en daarom exclusief voorbehouden is voor de landen die tot de Europese Unie en de Europese Economische Ruimte behoorden toen Besluit 98/347/EG van de Raad van kracht werd.
- (12) Sinds de stopzetting van de overige twee Europese programma's voor transnationale joint ventures - European Community Investment Partners (ECIP) ten behoeve van de ontwikkelingslanden in Azië, Latijns-Amerika, het Middellandse-Zeegebied en Zuid-Afrika in 1999 en het JOP-programma ter bevordering van joint ventures en andere vormen van samenwerking in de MKB-sector van de landen van Midden- en Oost-Europa (LMOE) en de nieuwe onafhankelijke staten (NOS) in 2000 - hebben veel financiële intermediairs in het JEV-netwerk deze activiteit vanwege het geringe aantal JEV-aanvragen door het MKB verminderd of beëindigd, met als resultaat dat men in de meeste lidstaten niet langer kan inschrijven voor het programma.
- (13) Gezien de duidelijke conclusie van de evaluatie wordt het voorstel om het JEV-programma door een soortgelijk programma te vervangen, niet passend geacht.
- (14) De stopzetting van het JEV-programma mag geen afbreuk doen aan de rechten en verplichtingen van de Gemeenschap, de financiële intermediairs en de begunstigden (KMO's) in verband met de goedgekeurde projecten.
- (15) Om aan de legitieme verwachtingen van het MKB te beantwoorden, moeten de financiële intermediairs gedurende een bepaalde periode na de goedkeuring van dit besluit nog in staat zijn aanvragen om financiële bijdragen ten behoeve van KMO's in te dienen.
- (16) Om innovatie, O&O en ondernemerschap in het MKB te bevorderen, zoals de Raad van Barcelona heeft gevraagd, moet een klimaat worden geschapen dat gunstig is voor investeringen van de particuliere sector in onderzoek en ontwikkeling, met name door middel van risicokapitaal.
- (17) De Raad Concurrentievermogen van 26 november 2002 heeft erop gewezen dat de lidstaten, de Commissie en de financiële instellingen moeten onderzoeken hoe het financiële kader voor de biotechnologie kan worden verbeterd.
- (18) In zijn verslag over biowetenschappen en biotechnologie van 21 november 2002 heeft het Europees Parlement de Commissie gevraagd oplossingen te vinden voor het probleem van onvoldoende fondsenverstrekking bij het opstarten van biotechnologische bedrijven en de Europese Investeringsbank verzocht hieruit voortvloeiende maatregelen in welwillende overweging te nemen.
- (19) Beschikking 2000/819/EG moet dienovereenkomstig worden gewijzigd,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

Beschikking 2000/819/EG wordt als volgt gewijzigd:

(1) Bijlage I wordt als volgt gewijzigd:

a) In het eerste streepje van punt 4, onder a) i), wordt de eerste zin vervangen door:

"met deelnemingen in gespecialiseerde risicokapitaalfondsen, met name zaaikapitaalfondsen, fondsen van beperkte omvang, regionaal werkzame fondsen of fondsen die zich op specifieke bedrijfstakken of technologieën concentreren, of risicokapitaalfondsen die O&O financieren, bv. fondsen die aan onderzoekcentra en wetenschapsparken (science parks) zijn verbonden, die op hun beurt risicokapitaal voor het MKB verschaffen."

b) In punt 4, onder a) i), wordt het volgende streepje toegevoegd:

"- de startfase wordt normaliter vastgesteld op maximaal 5 jaar. Voor bedrijven in specifieke hightechsectoren, waaronder met name de biowetenschappen, kan de startfase echter maximaal 10 jaar duren vanwege de doorgaans langere ontwikkelings- en testfasen voordat producten in deze specifieke sectoren in de handel worden gebracht."

c) In punt 4, onder a) iv), worden de volgende alinea's toegevoegd:

"Het programma Joint European Venture wordt stopgezet.

De financiële intermediairs kunnen bij de Commissie aanvragen om financiële bijdragen ten behoeve van KMO's indienen tot [datum van inwerkingtreding + 115 dagen - invullen op het ogenblik van publicatie].

Aanvragen en projecten worden behandeld overeenkomstig artikel 4 en bijlage II bij Besluit 98/347/EG van de Raad."

d) In punt 5, eerste streepje, wordt in de Engelse versie het woord "fifth" geschrapt. Dit is niet van toepassing op de Nederlandse versie.

(2) In bijlage II wordt punt IV geschrapt.

Artikel 2

Dit besluit treedt in werking op de twintigste dag volgende op die van zijn bekendmaking in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Gedaan te Brussel, [...]

Voor het Europees Parlement
De voorzitter

Voor de Raad
De voorzitter

FINANCIEEL MEMORANDUM			
		DATUM:	
1.	BEGROTINGSONDERDEEL: B5-511	KREDIETEN:	
2.	TITEL: Meerjarenprogramma voor ondernemingen en ondernemerschap, met name voor het midden- en kleinbedrijf (MKB) (2001-2005): verbetering van het financiële klimaat voor het midden- en kleinbedrijf		
3.	RECHTSGROND: Beschikking 2000/819/EG van de Raad		
4.	DOELEN: De financiële instrumenten van de Gemeenschap zijn ontwikkeld ter verbetering van het financiële klimaat voor het midden- en kleinbedrijf.		
5.	FINanciële GEVOLGEN <u>B5-511</u> "Programma voor ondernemingen: verbetering van het financiële klimaat voor het midden- en kleinbedrijf": Deze wijziging heeft geen financiële gevolgen voor de lopende vastleggingen en de kredieten van de ETF-startersregeling, de startkapitaalactie en de MKB-garantiefaciliteit voor het jaar 2003 en daarna. <u>B5-512</u> "Afronding van het initiatief Werkgelegenheid (1998-2000)": De annulering als gevolg van de stopzetting van het JEV-programma (begrotingsonderdeel B5-512 krachtens Besluit 98/347/EG van de Raad van 19 mei 1998) wordt momenteel op ongeveer 43 miljoen euro geraamd. Welk bedrag exact wordt geannuleerd, kan pas na voltooiing van alle projecten worden vastgesteld (ten vroegste in 2007).	12 MAANDEN (mln euro)	LOPEND BEGROTINGS- JAAR [n] (mln euro)
			VOLGEND BEGROTINGS- JAAR [n+1] (mln euro)
5.0	UITGAVEN - TEN LASTE VAN DE EG-BEGROTING (RESTITUTIES/INTERVENTIES) - NATIONALE AUTORITEITEN - OVERIGE		
5.1	ONTVANGSTEN - EIGEN MIDDELEN VAN DE EG (HEFFINGEN/DOUANERECHTEN) - NATIONALE		
		[n+2]	[n+3]
5.0.1	VERWACHTE UITGAVEN		[n+4]
5.1.1	VERWACHTE ONTVANGSTEN		[n+5]
5.2	BEREKENINGSMETHODE:		
6.0	IS FINANCIERING MOGELIJK UIT KREDIETEN DIE IN HET DESBETREFFENDE HOOFDSTUK VAN DE LOPENDE BEGROTING ZIJN OPGEVOERD? JA NEE		
6.1	IS FINANCIERING MOGELIJK DOOR OVERSCHRIJVING VAN EEN HOOFDSTUK NAAR EEN ANDER HOOFDSTUK VAN DE LOPENDE BEGROTING? JA NEE		
6.2	IS EEN AANVULLENDE BEGROTING NODIG? JA NEE		
6.3	MOETEN KREDIETEN OP DE VOLGENDE BEGROTING WORDEN OPGEVOERD? JA NEE		

FINANCIEEL MEMORANDUM

OPMERKINGEN:

De vastleggingen voor het JEV-programma in het kader van het Groei- en werkgelegenheidsinitiatief (1998-2000) werden oorspronkelijk geraamd op 20 mln euro in 1998, 30-40 mln euro in 1999 en 30-40 mln euro in 2000. De werkelijke brutovastleggingen bedroegen 0,4 mln euro in 1998, 3,9 mln euro in 1999 en 3,4 mln euro in 2000. Voorts werd tussen december 1997 en december 2000 1,25 mln euro vastgelegd voor het contract met het bureau voor technische bijstand.

De volgende vastleggingen van begrotingsmiddelen voor het JEV-programma werden geraamd op 22,8 mln euro in 2001, 37 mln euro in 2002 en 50,3 mln euro in 2003. De werkelijke brutovastleggingen bedroegen 3,2 mln euro in 2001, 3,7 mln euro in 2002 en 1,2 mln euro tot 14.10.03. Tot 30.9.03 was slechts 2 400 462 euro uitbetaald (zonder de kosten voor het bureau voor technische bijstand).

Algemeen werd verwacht dat bijna 1 300 joint venture-projecten zouden worden gesteund, maar op 30.9.03 waren slechts 155 contracten voor dergelijke projecten ondertekend (ongeveer 12% van de oorspronkelijke raming). Er zij op gewezen dat zelfs dit bijzonder lage aantal vastleggingen nog beduidend hoger is dan het bedrag dat uiteindelijk aan de begunstigden zal worden uitbetaald, aangezien voor elk goedgekeurd project een bedrag van 100 000 euro wordt vastgelegd (het maximumbedrag waarop een begunstigde in theorie recht kan hebben). De uiteindelijke prijs per project ligt bijna altijd een stuk lager, wat na de sluiting van het dossier tot een annulering van kredieten leidt. Mogelijk wordt daardoor in werkelijkheid minder dan 5% van de oorspronkelijke ramingen gebruikt.